

Mr. sc. Zrinka Radić, sutkinja
Općinskog suda u Splitu.
Dr. sc. Dinka Šago, znanstvena novakinja – viša asistentica
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

POSTUPAK UPISA U UPISNIK SUDSKIH I JAVNOBILJEŽNIČKIH OSIGURANJA TRAŽBINA VJEROVNICA NA POKRETNIM STVARIMA I PRAVIMA

UDK: 347.998(497.5)

Pregledni rad

Primljeno: 1. 09. 2014.

U članku se razmatra i kritički analizira postupak upisa u Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima. Nakon uvodnih općih kvalifikacija postupka za upis u Upisnik, navode se pravni izvori za upis u Upisnik. Sintetički se izlažu osnovna načela upisa u Upisnik. Posebna pozornost poklanja se subjektima upisa u Upisnik. Materija postupka u užem smislu strukturirana je prema osnovnim fazama procesne dinamike: pokretanje postupka, ispitivanje procesnih i materijalnih pretpostavki upisa, donošenje odluke o prijedlogu, vrste odluka i pravni lijekovi. Kritički se analizira važeće uređenje u usporedbi s preporukama vodiča UNCITRAL-a te predlažu poboljšanja de lege ferenda.

Ključne riječi: *osiguranje tražbina, Upisnik, postupak, vodič UNCITRAL-a*

1. UVOD

Zakon o Upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima¹ uređuje ustrojstvo i sadržaj Upisnika sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima,² vrste pretpostavki i učinke upisa u Upisnik te postupak po kojem se oni određuju i provode – postupak upisa (čl. 1. ZU-a). Svrha Upisnika je publiciranje prava kojima je opterećen predmet osiguranja.³ Upisnik je centralan, uspostavljen za cijelo područje Republike Hrvatske (čl. 2., st. 4. i 5. ZU-a), elektronički (čl.

---

¹ Zakon o Upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima (*Narodne novine*, br. 121/05), dalje: ZU.

² Dalje: Upisnik.

³ Time je u hrvatski pravni sustav uveden dodatni instrument upravljanja rizikom na strani vjerovnika, te su istovremeno zaštićeni njegovi interesi u odnosu na treće osobe u pogledu postojanja, sadržaja i mogućnosti ostvarenja tih osiguranja. Javnom evidencijom prava osiguranja na pokretnim stvarima i pravima te drugih podataka koji se upisuju u Upisnik štite se i interesi trećih osoba – potencijalnih vjerovnika, jer mogu doći do informacije o kreditnoj sposobnosti dužnika. Prijedlog Zakona o Upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina na pokretninama i pravima – „Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom, te posljedice koje će se donošenjem Zakona postići“, str. 1., dostupno na: www.sabor.hr, stanje od 18. 08. 2014.

2., st. 3. ZU-a), javan (čl. 3. ZU-a), a vodi ga Financijska agencija – FINA (čl. 2., st. 1. ZU-a). Upisnik na jedinstven način publicira bezposjedovna osiguranja tražbina. Međutim, on nije sveobuhvatan, već supsidijaran registar osiguranja, jer se u Upisnik upisuju samo ona prava i mjere koja se ne upisuju u druge registre (čl. 6., st. 1. ZU-a).⁴

U nastavku rada razmatra se postupak upisa u Upisnik kao u jednu od temeljnih pretpostavki za izgradnju efikasnog registarskog sustava. Važeće uređenje uspoređuje se s preporukama Zakonodavnog vodiča UNCITRAL-a⁵ o pravnim poslovima osiguranja⁶ i Vodiča UNCITRAL-a o provedbi zakona o registru pravnih poslova osiguranja⁷ koji su odraz modernih tendencija u bezposjedovnim osiguranjima tražbina na pokretninama i pravima⁸ te se analizira prisutnost tih tendencija u hrvatskom pravu.

---

⁴ Uvođenjem načela supsidijarnosti htjele su se naglasiti komplementarnost Upisnika s ostalim javnim registrima i njegova funkcija da omogući javno evidentiranje predmeta imovinskih prava i mjera koje su u odnosu na njih određene u slučajevima kad za to nije predviđen poseban registarski put pravne zaštite. Supsidijarnost upisnika posebno će doći do izražaja u slučajevima u kojima se bude zatražio upis koji se inače može ostvariti u koji drugi upisnik. Prijedlog za upis trebalo bi u takvima slučajevima odbaciti zbog nedopuštenosti izabranog registracijskog puta pravne zaštite (nedostatka nadležnosti Službe upisa, odnosno suda kao kontrolnog nadležnog tijela) odnosno zbog nedostatka pravnog interesa s obzirom na postojanje specijalnog registarskog puta zaštite. Dika, Mihajlo, Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja – ustrojstvo i sadržaj upisnika, vrste upisa i postupak upisa u: Jelčić, Olga (ur.), Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina na pokretninama i pravima, Savjetovanje, Narodne novine, Zagreb, 2005., str. 51.

⁵ Komisija Ujedinjenih naroda o međunarodnom trgovačkom pravu (*United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL*).

⁶ Zakonodavni vodič UNCITRAL-a o pravnim poslovima osiguranja (*UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions*), u nastavku: Vodič UNCITRAL-a, dostupno na: www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/payments/Guide_securedtrans.html, stanje od 18. 08. 2014.

⁷ Vodič UNCITRAL-a o provedbi zakona o registru pravnih poslova osiguranja (*UNCITRAL Guide on the Implementation of a Security Rights Registry*), u nastavku: UNCITRAL-ov vodič registra, dostupno na:

http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/security/2013Security_rights_registry.html, stanje od 18. 08. 2014.

⁸ S ciljem harmonizacije različitih registarskih sustava, Komisija UNCITRAL-a donijela je 2007. Zakonodavni vodič UNCITRAL-a o pravnim poslovima osiguranja, a 2013. Vodič UNCITRAL-a o provedbi zakona o registru pravnih poslova osiguranja. Svrha Vodiča UNCITRAL-a je biti smjernica državama u razvoju modernih bezposjedovnih osiguranja tražbina na pokretnim stvarima s ciljem veće dostupnosti kredita. Vodič UNCITRAL-a je neobvezni akt namijenjen državama koje još uvijek nemaju djelotvoran sustav bezposjedovnog osiguranja na pokretnim stvarima, kao i državama koje žele modernizirati svoje pravo u ovoj grani ili ga harmonizirati s pravom drugih država. Preporuke koje Vodič UNCITRAL-a sadrži upućene su prije svega nacionalnim zakonodavcima, kao smjernica prilikom donošenja odgovarajućeg zakona koji bi na jedinstven način regulirao sva bezposjedovna sredstva osiguranja na pokretnim stvarima, čime bi se ostvario unutarnji sklad prava osiguranja. Guide, Introduction, Purpose of the Guide, str. 1.-2. UNCITRAL-ov vodič registra definira ključne pojmove za registraciju osiguranja tražbina te nudi kratak sadržaj pravnih učinaka registra za države koje žele usvojiti ili su usvojile moderne zakonodavne okvire za bezposjedovna osiguranja tražbina sukladno preporukama vodiča UNCITRAL-a. Vidi: General Assembly, A/CN.9/WG.VI/WP.46, Draft Security Rights Registry Guide, Note by the Secretariat, str. 5., dostupno na: http://www.uncitral.org/uncitral/commission/working_groups/6Security_Interests.html, stanje od 18. 08. 2014.

2. OPĆENITO O POSTUPKU UPISA U UPISNIK

Pravna priroda postupka upisa u Upisnik razlikuje se ovisno o tome o kojoj fazi postupka se radi, odnosno provodi li se postupak pred Službom upisa ili pred sudom. Postupak upisa pred Službom upisa posebna je vrsta postupka uređena odredbama ZU-a na koji se, ako nije drukčije određeno, na odgovarajući način primjenjuju opće odredbe o izvanparničnom postupku, a podredno opća pravila o parničnom postupku (čl. 9. ZU-a), dakle nije riječ o upravnom postupku. Postupak koji provodi općinski sud kad odlučuje o prigovoru protiv zaključka te žalbi na rješenje suda o prigovoru protiv zaključka izvanparnični je postupak (čl. 31., st. 1. ZU-a).⁹

Postupak upisa u Upisnik je kognicijski postupak – njegova zadaća iscrpljuje se u ispitivanju postojanja formalnih i materijalnih pretpostavki za donošenje odluke o prijedlogu za upis, u donošenju odluke (čl. 26. ZU-a) i u kontroli njezine pravilnosti i zakonitosti putem pravnih lijekova (čl. 30., 31. i 34. ZU-a). Riječ je o strogo formalnom postupku, što proizlazi iz odredbi o obliku i sadržaju prijedloga za upis, njihovih priloga, zahtjevu za potpunu suglasnost podataka iz isprava na temelju kojih se provodi upis, zaključka o upisu i sadržaja samog upisa u Upisnik, pravila o polaganju izvornika ili javnoovjerenjenih prijepisa isprava u zbirku isprava i sl. U pravilu je to dispozitivni postupak (čl. 22. ZU-a), dok oficijozna ovlaštenja suda pridonose potpunosti upisa u Upisnik (čl. 16., st. 4. ZU-a i čl. 25., st. 1. ZU-a).

3. PRAVNI IZVORI ZA UREĐENJE UPISA U UPISNIK

Vrste, pretpostavke za upis i postupak upisa u Upisnik uređuje ZU (čl. 1. ZU-a). Osim ZU-a, pravni izvori za postupak upisa u Upisnik su i podzakonski akti doneseni na temelju odredbe čl. 2., st. 6. ZU-a. To su:

1. Pravilnik o obliku i sadržaju Upisnika te unutarnjem ustrojstvu i radu Službe upisa,¹⁰ koji propisuje oblik i sadržaj Upisnika, unutarnji ustroj i rad Službe upisa (čl. 1. Pravilnika).

2. Pravilnik o standardima i tehnikama zaštite računarskog sustava i podataka koji se vode u Službi upisa¹¹ koji uređuje posebne standarde i tehnike zaštite poslovnih procesa, informacija, aplikacija i računarskog sustava kojima se služba upisa koristi za obavljanje poslova određenih ZU-om i Pravilnikom (čl. 1. Pravilnika o standardima i tehnikama zaštite računarskog sustava i podataka koji se vode u Službi upisa).

3. Pravilnik o naknadama za upise u upisnik,¹² koji propisuje vrste, visinu,

---

⁹ Dika, *op. cit.* (bilj. 4.), str. 54.-55.

¹⁰ Pravilnik o obliku i sadržaju Upisnika te unutarnjem ustrojstvu i radu Službe upisa (*Narodne novine*, br. 77/06), dalje: Pravilnik.

¹¹ Pravilnik o standardima i tehnikama zaštite računarskog sustava i podataka koji se vode u Službi upisa (*Narodne novine*, br. 77/06).

¹² Pravilnik o naknadama za upise u upisnik (*Narodne novine*, br. 77/06).

način i rokove plaćanja naknade te evidentiranje obračunate i naplaćene naknade za upis sudskog i javnobilježničkog osiguranja na pokretnoj stvari i pravu, te za korištenje podataka iz Upisnika, ako se ti podaci preuzimaju neposredno u Službi upisa, poštom ili telefaksom (čl. 1. Pravilnika o naknadama za upise u Upisnik).

4. Pravilnik o uvjetima korištenja i o naknadi za korištenje podataka preko elektroničkih medija sadržanih u upisnicima i drugim evidencijama službe upisa¹³ koji propisuje uvjete korištenja, vrste, iznos i način plaćanja naknade za korištenje podataka sadržanih u upisniku korištenjem elektroničkih medija (čl. 1., st. 1. Pravilnika o uvjetima korištenja i o naknadi za korištenje podataka preko elektroničkih medija sadržanih u upisnicima i drugim evidencijama službe upisa).

Podredni pravni izvor za rad Upisnika jesu i opći akti Financijske agencije o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova i drugi opći akti doneseni na temelju Zakona o financijskoj agenciji¹⁴ i ZU-a, koji se odgovarajuće primjenjuju na ustroj i poslovanje Službe upisa (čl. 2., st. 1. Pravilnika). Također se za zaštitu računarskog sustava i podataka koji se vode u Službi upisa odgovarajuće primjenjuju odrednice Nacionalnog programa informacijske sigurnosti u Republici Hrvatskoj¹⁵ i opći akti FINA-e kojima se uređuje zaštita računarskog sustava i podataka FINA-e (čl. 2. Pravilnika o standardima i tehnikama zaštite računarskog sustava i podataka koji se vode u Službi upisa).¹⁶

4. NAČELA POSTUPKA UPISA U UPISNIK

a) Načelo ustavnosti i zakonitosti

U postupku upisa u Upisnik načelo ustavnosti i zakonitosti djeluje u dva osnovna smjera. Najprije, kao zahtjev da se postupak upisa u Upisnik provede uz strogo poštovanje normi procesnog i materijalnog prava bezposjedovnih osiguranja tražbina. Stoga, ustavnost i zakonitost u primjeni upisničkog procesnog prava trebaju osigurati materijalnoppravnu pravilnost rezultata upisničkog postupka (čl. 117., st 3. Ustava RH).¹⁷ U drugom smjeru, promatrano s aspekta ostvarenja funkcije sustava upisa u Upisnik, to načelo osigurava jedinstvenu primjenu

---

¹³ Pravilnik o uvjetima korištenja i o naknadi za korištenje podataka preko elektroničkih medija sadržanih u upisnicima i drugim evidencijama službe upisa (*Narodne novine*, br. 77/06).

¹⁴ Zakon o financijskoj agenciji (*Narodne novine*, br. 117/01, 60/04, 42/05).

¹⁵ Nacionalni program informacijske sigurnosti u Republici Hrvatskoj donijela je vlada Republike Hrvatske na 74. sjednici održanoj dana 31. ožujka 2005., dostupno na: http://www.vlada.hr/hr/preuzimanja/publikacije/strategije_i_programi_sredisnjeg_drzavnoga_ureda_za_e_hrvatsku/nacionalni_program_informacijske_sigurnosti_u_republici_hrvatskoj, stanje od 18. 08. 2014.

¹⁶ Jelčić, Olga, Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretninama i pravima, u: Josipović, Tatjana (ur.), Hrvatsko registarsko pravo, *Narodne novine*, Zagreb, 2006., str. 84.-85.

¹⁷ Ustav Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).

upisničkog prava i ravnopravnost pravnih subjekata u okviru čitavog pravnog poretka.¹⁸

b) Načela dispozicije i oficijelnosti

Načela dispozicije i oficijelnosti u postupku upisa u Upisnik određuju o kome ovisi inicijativa za pokretanje i vođenje postupka upisa. Sukladno odredbi čl. 22. ZU-a, postupak upisa u Upisnik pokreće se na prijedlog ovlaštene osobe tj. predlagatelja – načelo dispozicije ili po službenoj dužnosti – načelo oficijelnosti. Pokrenuti postupak upisa dovršava se po službenoj dužnosti do njegovog okončanja.¹⁹

c) Načelo pravnog interesa

Pravni interes (hipotetska pravozaštitna korist koja se može očekivati od angažiranja Službe upisa u povodu određene pravozaštitne inicijative) u postupku upisa ima značenje opće procesne pretpostavke za poduzimanje svih procesnih aktivnosti.²⁰ Sukladno odredbi čl. 23., st. 1. ZU-a, postojanje pravnog interesa u postupku upisa u Upisnik dokazuje se kvalificiranim ispravama (sudske odluke, javnobilježničke isprave). Uz postojanje takvih isprava veže se presumpcija o postojanju te potrebe, pa nju ne treba na drugi način dokazivati.

d) Načelo ekonomičnosti

Načelo ekonomičnosti opći je procesni postulat koji traži da se sa što manje utroška vremena, društveno korisnog rada i materijalnih sredstava postigne što povoljniji rezultat u pružanju pravne zaštite. Ono se u postupku upisa, u širem smislu, manifestira na analogan način kao i u parničnom postupku.²¹ Pored općeg zahtjeva da se postupak provede bez odugovlačenja i sa što manje troškova (čl. 10. Zakona o parničnom postupku²² u svezi s čl. 9. ZU-a), u postupku upisa u Upisnik ovo načelo svoj poseban izraz ima u pojedinim odredbama ZU-a, kao što su odredbe da se upisi provode na temelju kvalificiranih isprava (čl. 23. i čl. 24., st. 1. ZU-a), obveza donošenja zaključka u roku od 8 dana (čl. 26., st. 10. ZU-a), reducirana mogućnost ulaganja pravnih lijekova (čl. 30., čl. 31., st. 3. i čl. 34. ZU-a).

---

¹⁸ Usp: Dika, Mihajlo, Građansko ovršno pravo, I. Knjiga, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 44. (dalje: Dika, GOP).

¹⁹ U pogledu postupanja i načina primjene načela dispozicije i oficijelnosti, postupak upisa u Upisnik bitno se ne razlikuje od parničnog postupka. Stoga bi i u postupku upisa u Upisnik, ako posebnim pravilima za taj postupak i općim odredbama izvanparničnog postupka nije drukčije određeno, na odgovarajući način vrijedile osnovne pretpostavke parničnog procesnog prava o tim načelima i njihovoj primjeni u tom pravu (čl. 9. ZU-a). Cf. *ibid.*, str. 46.-47.

²⁰ Cf. *ibid.*, str. 48.

²¹ Cf. *ibid.*, str. 50.

²² Zakon o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13), dalje: ZPP.

e) Načelo traženja istine

Načelo traženja istine izraz je potrebe da se, radi formiranja što istinitije spoznaje o relevantnom činjeničnom stanju, u postupku primijene takve radne metode koje će u danim uvjetima najviše tome pridonijeti. To načelo tiče se legitimacije za pokretanje postupaka upisa u Upisnik, postojanja osigurane tražbine i osiguranja tražbine. Ono se tiče i određenih svojstava isprave na temelju kojih se obavlja upis u Upisnik.²³ U postupku upisa u Upisnik postojanje objektivnih i subjektivnih pretpostavki za određivanje upisa utvrđuje se po načelu strogog formalnog legaliteta.²⁴ Naime, upis u Upisnik provodi se na temelju kvalificiranih isprava – sudskog rješenja kojim se određuje osiguranje, odnosno javnobilježničke isprave koja sadrži sporazum stranaka o osiguranju tražbine osnivanjem založnog prava ili prijenosom prava (čl. 23., st. 1. ZU-a).

f) Raspravno i istražno načelo

Raspravno i istražno načelo rješavaju pitanje inicijative za prikupljanje procesnog materijala. Raspravno načelo traži da ta inicijativa pripada strankama, a istražno sudu.²⁵ ZU predviđa samo raspravno načelo odredbom čl. 23., st. 1. ZU-a koja propisuje da je predlagatelj dužan prijedlogu za upis priložiti kvalificirane isprave na kojima temelji prijedlog za upis.²⁶

g) Načelo pismenosti

Postupak upisa u Upisnik pismeni je postupak. Služba upisa postupa na temelju obrazaca za upis – načelo šablonizacije procedure (čl. 23., st. 3. ZU-a). Naime, operativnost evidencijske procedure zahtijeva da se ključni akti u postupku sastavljaju po principu obrazaca. To je osobito važno u uvjetima elektroničke obrade/izrade akata u evidencijskom postupku.²⁷

---

²³ Dika, GOP, str. 52.

²⁴ Postupak upisa u Upisnik, kao evidencijski postupak, postupak je ograničene kognicije u kojem se bitne pretpostavke utvrđuju po načelu strogog formalnog legaliteta. Bitne činjenice utvrđuju se na temelju javnih i/ili ovjerenih isprava, zbog čega zahtjevi za upis trebaju biti potkrijepljeni tim ispravama (čl. 23., st. 1. ZU-a). Takvo rješenje povezano je s rješenjem po kojem se pri utvrđivanju određenih činjenica polazi od odgovarajućih predmnjeva, čime se značajno pojednostavljuje i ubrzava postupak te, u načelu, povećava razina pravne sigurnosti. Dika, Mihajlo, Zajednička načela registarskog postupovnog prava – sumarni osvrt, u: Josipović, Tatjana (ur.), Hrvatsko registarsko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2006., str. 36.

²⁵ Dika, GOP, str. 58.

²⁶ Ako se traži upis na pokretnini ili pravu koji su upisani u koju drugu javnu knjigu, prijedlogu treba priložiti izvadak iz te druge javne knjige ili ovjerene prijepise isprava kojima se prema pravilima kojima se uređuje vođenje tih drugih javnih knjiga dokazuje vlasništvo, odnosno pravo, a ako se upis traži na kojem drugom pravu, a ne onome upisanom u druge javne knjige, prijedlogu treba priložiti, po mogućnosti, isprave kojima se dokazuje postojanje toga prava (čl. 24. ZU-a).

²⁷ Dika, *op. cit.* (bilj. 24.), str. 37.

5. SUBJEKTI POSTUPKA UPISA U UPISNIK

Subjekti postupka upisa u upisnik su Služba upisa i sudovi koji provode postupak upisa te stranke i sudionici u postupku.

5.1. Služba upisa

Neposredna provedba postupka upisa u Upisnik, koji je u načelu sudski postupak, uvjetno je povjerena Službi upisa (uvjetno delegirana nadležnost). Nepodnošenjem pravnih lijekova, stranke manifestiraju svoju suglasnost da o njihovim pravima u postupku upisa odluči Služba upisa (svojevrna prešutna prorogacija nadležnosti) kao javna nepravosudna služba koja će postupak upisa provesti i definitivno okončati. Podnošenjem pravnih lijekova stranaka, stvaraju se uvjeti da predmet razmotri sud u čijoj je izvornoj nadležnosti postupak upisa s obzirom na to da je postupak upisa u načelu sudski postupak.²⁸

Upisnik vodi Služba upisa na upisničkim mjestima ustrojenima pri pojedinim poslovnim jedinicama Financijske agencije (čl. 3. Pravilnika). Sukladno odredbi čl. 2., st. 4. ZU-a, upisnička mjesta ustrojena pri pojedinim poslovnim jedinicama Financijske agencije povezana su u jedinstvenu bazu podataka sa sustavom upisa u realnom vremenu (načelo jedinstvenosti, koncentracije i centralizacije). Mjesna nadležnost pojedinih jedinica Službe upisa određena je na način da Služba upisa u poslovnoj jedinici Financijske agencije provodi upise prava i mjera na pokretnim stvarima i na pravima koje su predmet ovrhe ili osiguranja, i to: 1. na pokretnim stvarima i pravima evidentiranim u javnoj knjizi koja se vodi na području te jedinice; 2. na pokretnim stvarima koje se u vrijeme pokretanja postupka nalaze na području te jedinice, različite od onih navedenih u alineji 1.; 3. na dionicama, udjelima ili poslovnim udjelima trgovačkog društva sa sjedištem na području te jedinice; 4. na pravima koja nisu navedena u prethodnim točkama ovoga stavka, koja pripadaju i predmet su ovrhe ili osiguranja dužnika, ovršenika ili protivnika osiguranja koji ima prebivalište odnosno sjedište na području te jedinice.²⁹

Za dužnika, ovršenika ili protivnika osiguranja koji nema prebivalište, ili sjedište u Republici Hrvatskoj, upis će provesti Služba upisa prema njihovom boravištu odnosno sjedištu predstavništva, podružnice ili poslovne jedinice (čl. 4., st.1. i 2. Pravilnika).

---

²⁸ Dika, *op. cit.* (bilj. 4.), str. 54.

²⁹ Služba upisa može zaprimiti prijedlog za upis prava na novom – neregistriranom vozilu, pokretnini koja nije evidentirana u javnoj knjizi. Prava na takvoj pokretnini Služba upisa upisuje prema prebivalištu odnosno sjedištu dužnika, a ne prema području gdje se pokretnina nalazi. Razlog takvog stava jest u činjenici da je teško utvrditi gdje se pokretnina nalazila u trenutku pokretanja postupka za upis, a pravomoćan zaključak o glavnom upisu za sve vrste motornih vozila dostavlja se policijskoj upravi prema prebivalištu odnosno sjedištu dužnika. Mičetić, Zlatko, Iskustvo i problemi u radu Službe upisa u primjeni Zakona o upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnim stvarima i pravima u: Jelčić, Olga, (ur.), Registar sudskih i javnobilježničkih osiguranja – iskustva i problemi, Savjetovanje, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 68.

5.2. Sudovi

Općinski sudovi na čijem području se nalazi sjedište Službe upisa odlučuju o prigovoru protiv zaključka (čl. 30., st. 5. ZU-a). Sudovi postupak u povodu prigovora provode uz odgovarajuću primjenu odredbi ZU-a o postupku upisa koji provodi Služba upisa. Iako ZU to izričito ne propisuje, žalba protiv rješenja suda donesenog u povodu prigovora, kao devolutivni pravni lijek podnosi se županijskom sudu.

5.3. Stranke i sudionici u postupku upisa

ZU daje procesne definicije stranaka prema procesnopravnom položaju stranaka, neovisno o njihovoj legitimaciji ili materijalnopravnoj poziciji.³⁰ Sukladno odredbi čl. 8., st. 1. ZU-a, stranke u postupku upisa jesu osoba koja predlaže određeni upis (predlagatelj) i osoba u čiju se korist upis određuje po službenoj dužnosti te osoba protiv koje se upis predlaže ili određuje po službenoj dužnosti (protustranka). Ako se upis određuje na stvari ili pravu treće osobe radi dobrovoljnog osiguranja tražbine vjerovnika prema njegovom osobnom dužniku (komplementarna stranka), sve te osobe imaju svojstvo stranke u postupku upisa. Svojstvo sudionika u postupku može se priznati samo osobi koja upis nije predložila odnosno prema kojoj se upis ne predlaže ili određuje po službenoj dužnosti ako ima pravni interes sudjelovati u postupku (čl. 8., st. 3. ZU-a).³¹ Prema takvim osobama odluka djeluje refleksno. Definicija je pojma sudionik legitimacijska, jer se svojstvo sudionika uvjetuje pravnim interesom. U procesnopravnom smislu sudionikom bi trebalo smatrati osobu koja upis nije predložila odnosno prema kojoj se upis ne predlaže ili određuje po službenoj dužnosti ako traži da joj se omogući sudjelovanje u postupku, neovisno o tome ima li pravni interes sudjelovati u postupku.³²

Tijelo koje je dostavilo odluku odnosno ispravu u povodu koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti, može podnijeti prigovor protiv zaključka o obustavi postupka pokrenutog po službenoj dužnosti, ako smatra da je to potrebno radi osiguranja pravilnosti i zakonitosti u postupku upisa (čl. 30., st. 3. ZU-a). Time se i tom tijelu, koje je po zakonu ovlašteno prijaviti postojanje uvjeta za provedbu postupka upisa po službenoj dužnosti i kasnije stupiti u postupak u ograničenoj mjeri pridaje svojstvo stranke (ograničeni *ius standi in iudicio*).³³

---

³⁰ Dika, *op. cit.* (bilj. 4.), str. 55.

³¹ To mogu biti treće osobe koje na predmetu osiguranja imaju pravo koje sprečava osiguranje, drugi založni vjerovnik koji na predmetu osiguranja ima već ranije osnovano založno pravo, dužnik protivnika osiguranja, trgovačko društvo koje je izdalo dionice ili kod kojeg protustranka ima udio ili poslovni udio i dr. Postojanje pravnog interesa ocjenjuje se u svakom konkretnom slučaju. Smatramo da u pravilu pravni interes ima onaj na čija prava ili obveze provedeni upis može utjecati. Jelčić, Olga, *Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja te podzakonski akti za njegovu provedbu* u: Jelčić, Olga, (ur.), *Registar sudskih i javnobilježničkih osiguranja – iskustva i problemi*, Savjetovanje, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 16.

³² Dika, *loc. cit.*

³³ *Cf. ibid.*

6. POSTUPAK ZA UPIS U UPISNIK

6.1. Podaci koji se upisuju u Upisnik

Odredbom čl. 6., st. 1., t. 7. ZU-a propisano je da se u Upisnik upisuju prava i mjere koje se ne upisuju u koju drugu javnu knjigu i to: založno pravo na pokretnini, pravu, dionici, udjelu i poslovnom udjelu u trgovačkom društvu koje se, u skladu sa zakonom, stječe ovrhom ili osiguranjem; založno pravo na ukupnosti stvari koje pripadaju protivniku osiguranja, odnosno dužniku ili ukupnosti stvari tih osoba koje se nalaze u ili na određenom prostoru, čiji se sadržaj može mijenjati; prijenosi prava vlasništva na pokretnini ili prijenosi kojeg drugog prava radi osiguranja u skladu sa zakonom; prijenosi dionica, udjela i poslovnih udjela radi osiguranja; mjere zabrane otuđenja ili opterećenja predmeta osiguranja, određene u skladu sa zakonom; prijenosi prava vlasništva na pokretninama, odnosno prijenosi prava, dionica, udjela ili poslovnih udjela na kojima su zasnovana založna prava ovrhom i osiguranjem, nakon zasnivanja tih založnih prava, ako su ti prijenosi, u skladu sa zakonom, dopušteni; pravo vlasništva na pokretnini koje je pridržano na temelju ugovora, ako je njihovo trajanje duže od jedne godine. U Upisnik se mogu upisivati i dobrovoljna založna prava te prijenos prava vlasništva radi osiguranja na pokretninama i pravima trećih osoba (stvarnopravni dužnik) radi osiguranja tražbina vjerovnika prema njegovom osobnom dužniku (čl. 6., st. 4. ZU-a). Založno pravo na pokretnini koja je pripadak nekretnine može se upisati ako nekretnina nije opterećena hipotekom ili kojim drugim pravom koje obuhvaća i taj pripadak, što se dokazuje zemljišnoknjižnim izvatom (čl. 6., st. 2. ZU-a).

6.2. Prijedlog za glavni upis i prilozi prijedlogu za glavni upis

U prijedlogu za glavni upis treba naznačiti stranke, sudsku ili javnobilježničku ispravu na temelju koje se upis traži te istaknuti zahtjev za upis određenog prava odnosno zabrane otuđenja ili opterećenja i predmet ovrhe ili osiguranja. Zahtjev za upis sadržajno treba odgovarati izreci zaključka kojim se određuje traženi upis. Sukladno odredbi čl. 23., st. 3. ZU-a, prijedlog za glavni upis podnosi se na obrascima čiji su sadržaj i oblik utvrđeni Pravilnikom (načelo šablonizacije procedure).³⁴

Uz prijedlog za upis, predlagatelj je dužan priložiti sudsko rješenje kojim se određuje osiguranje, odnosno javnobilježničku ispravu koja sadrži sporazum stranaka o osiguranju tražbine osnivanjem založnog prava ili prijenosom prava. Ako se upis traži na pokretnini ili pravu koji su upisani u koju drugu javnu knjigu (npr. motorna vozila),³⁵ prijedlogu treba priložiti izvadak iz te druge javne knjige

---

³⁴ Prijedlog za glavni upis podnosi se na obrascu broj 25 koji je sastavni dio Pravilnika o upisniku (čl. 38. Pravilnika). Prijedlog za upis nove radnje osiguranja, ovrhe ili novog prava podnosi se na obrascu broj (čl. 34., st. 3 Pravilnika). Prijedlog za upis brisanja podnosi se na obrascu broj 34 (čl. 34., st. 4. Pravilnika).

³⁵ Na stjecanje vlasništva motornog vozila primjenjuju se opća pravila o stjecanju vlasništva pokretnina. Stoga evidencija vozila u informacijskom sustavu Ministarstva unutarnjih poslova ne predstavlja dokaz o pravu vlasništva. Izvadak iz evidencije o registriranim i označenim vozilima dokaz je o postojanju

ili ovjerene prijepise isprava kojima se, prema pravilima kojima se uređuje vođenje tih drugih javnih knjiga, dokazuje vlasništvo odnosno pravo.^{36 37} Ako se upis traži na kojem drugom pravu, prijedlogu treba priložiti, po mogućnosti, isprave kojima se dokazuje postojanje toga prava (čl. 24. ZU-a).³⁸

6.3. Postupanje s prijedlogom za glavni upis

6.3.1. Dostava prijedloga za glavi upis Službi upisa

Prijedlog s propisanim priložima dostavlja se Službi upisa osobnom dostavom na šalteru Službe upisa, prema popisu upisničkih mjesta pri poslovnim jedinicama Financijske agencije (obrazac broj 27) ili kao preporučena poštanska pošiljka s

prisilnog založnog prava stečenog u postupku ovrhe (čl. 161., st. 2. i 4. Ovršnog zakona (*Narodne novine*, br. 112/12, 25/13, 93/14), dalje: OZ). Međutim, iako izvadak iz evidencije MUP-a RH nije dokaz o pravu vlasništva motornog vozila, ovrha radi naplate novčane tražbine na motornom vozilu određuje se na temelju ovršne ili vjerodostojne isprave i izvotka iz evidencije o registriranim i označenim vozilima.

³⁶ Prijedlogu za upis prilažu se: 1. rješenje, zapisnik o nagodbi, druga odluka suda, ili javnobilježnička isprava ili potvrda suda o stjecanju založnog prava kad je to pravo stečeno prisilno po odredbama Ovršnog zakona, sve u izvorniku, 2. izvadak ili ovjereni prijepis isprave iz javne knjige/evidencije da je pokretnina vlasništvo osobe dužnika, protivnika osiguranja, ovršenika odnosno da su te osobe ovlaštenici prava, ili iste isprave za treću osobu s čijim pristankom se tereti pokretnina ili se prenosi određeno pravo, ne stariji od 15 dana do dana podnošenja prijedloga, 3. po mogućnosti, isprava ili drugi dokaz (ugovor; račun i sl.) o vlasništvu ili pravu ovlaštenika za upis na pokretnini ili pravu za koje se ne vodi javna knjiga/evidencija, 4. potvrda SKDD-a da dionica nije upisana na računu nematerijaliziranih vrijednosnih papira kada su predmet stjecanja dionice, 5. potvrda upisnika/registra druge javne knjige u slučaju sumnje u to koji je upisnik/registar nadležan za upis mjere ili prava (čl. 35. Pravilnika). Svrha prilaganja prijedlogu za upis potvrda navedenih u čl. 35., t. 4. i 5. Pravilnika izbjegavanje je upisa istog prava osiguranja u dva različita upisnika što bi ugrozilo pravnu sigurnost jer bi se u tom slučaju postavilo pitanje koji je od upisa valjan, kad je stečen prednosni red i sl.

³⁷ Izvaci odnosno ovjereni prijepisi isprava koji se prilažu uz prijedlog ne smiju biti stariji od petnaest dana od dana podnošenja zahtjeva (čl. 24., st. 4. ZU-a).

³⁸ Odredbe čl. 24., st. 3. ZU-a i čl. 35., t. 3. Pravilnika navode da je u slučaju kad se javna evidencija ne vodi, „po mogućnosti“ potrebno priložiti isprave kojima se dokazuje postojanje tog prava, npr. ugovor ili račun i sl.

Neki autori ističu da to znači da je procjena o prilaganju tih isprava u konkretnim slučajevima prepuštena Službi upisa odnosno slabije kvalificiranim službenicima FINA-e koji vode postupak, kao i da ne postoje nikakvi zakonski kriteriji o tome treba li isprava zadovoljavati određene pretpostavke da bi mogla poslužiti kao dokaz, i ako postoje, koje su to pretpostavke. Stoga je prilikom dokazivanja potrebno primijeniti opća pravila građanskog postupka o dokazivanju (čl. 9. ZU-a). Dakle, ZU zahtijeva od stranaka da uz prijedlog prilože odgovarajuće isprave, ali za kvalitetu tih isprava upućuje na matične propise. Međutim, za kategoriju isprava kojima se dokazuje vlasništvo odnosno pripadanje prava na stvarima i pravima koji se ne upisuju u javne evidencije, nema posebnih pravila. Odredbe ZU-a o odlučivanju predviđaju samo ispitivanje je li zahtjev osnovan, bez kriterija za osnovanost, slijedom čega proizlazi da se, usprkos pozivanju na podređnu primjenu pravila o parničnom postupku, postupak vodi isključivo na temelju isprava. U takvoj konstrukciji nije jasno koja je svrha propisivanja dužnosti podnošenja isprava o vlasništvu. Naime, kod sudskog i javnobilježničkog založnog prava i fiducijarnog osiguranja, postupak sklapanja ugovora dovoljno je formaliziran da se pred kvalificiranim osobama ispituju iste pretpostavke. Sporazum pred sudom odnosno javnim bilježnikom ima snagu sudske nagodbe te su sud odnosno javni bilježnik u okviru procesnih ovlaštenja dužni ispitati postoji li ovlaštenje protivnika osiguranja da raspolaze svojim pravom (čl. 3., st. 3. ZPP-a u svezi s odredbom čl. 21., st. 1. OZ-a). Stoga je neprihvatljivo da FINA ima kontrolnu nadležnost nad postupanjem sudova i javnih bilježnika. Druga razina problema sastoji se u opravdanosti ispitivanja vlasništva dužnika s obzirom na činjenicu da Upisnik ne uživa povjerenje u tom smislu da bi upisani podaci ukazivali na vlasništvo dužnika. Ernst, Hano, Funkcionalizam u mobilijarnom osiguranju tražbina (doktorska disertacija), Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011., str. 239.-240.

dostavnicom/povratnicom na adresu upisničkog mjesta Službe upisa. Prijedlog za upis s elektroničkim ispravama može se dostaviti putem interneta, korištenjem *web*-servisa založna prava, ali treba biti potpisan naprednim elektroničkim potpisom predlagatelja upisa.³⁹ U tom slučaju, izvorne isprave u papirnatom obliku trebaju se predati neposredno na šalteru Službe upisa u roku od 24 sata, kada se smatra da je prijedlog potpun s trenutkom njegovog primitka elektroničkim putem i s istim danom zadržava prednosni red (čl. 36., st. 3. i 4. Pravilnika). U protivnom će se smatrati da prijedlog nije podnesen.⁴⁰

6.3.2. Postupanje s prijedlogom za glavi upis kod Službe upisa

Primitak prijedloga za upis s propisanim ispravama i priložima, te drugih podnesaka u tijeku postupka evidentira se u Službi upisa upisom nadnevka primitka i potpisom službene osobe (čl. 36., st. 1 Pravilnika).⁴¹ Sukladno odredbi čl. 37., st. 1. ZU-a, predlagatelju odnosno podnositelju prijedloga za upis Služba upisa izdaje potvrdu o primitku u pisanom ili elektroničkom obliku (obrazac broj 28).⁴²

Prijedlog koji nije sastavljen na propisanom obrascu, odnosno ako ne sadrži propisane podatke i ako nisu priložene potrebne isprave osim „javnobilježničke isprave ili sudske odluke“ kao pravne osnove upisa, Služba upisa vraća predlagatelju na ispravak odnosno dopunu, ovisno o kakvim se nedostacima radi, ili ga poziva da dostavi isprave koje nedostaju, sve to u prekluzivnom roku od tri dana (čl. 39., st. 1. Pravilnika). Odluka suda koja ne sadrži sve propisane podatke za upis, vratit će se sudu na dopunu. Redni broj upisa i broj uložka ostaju nepromijenjeni, a u odjeljak primitka upisuje se datum ponovnog primitka dopunjene odluke od kojeg datuma teče rok za donošenje zaključka o glavnom upisu (čl. 39., st. 4. Pravilnika).⁴³ Prijedlog kojemu nije priložena javnobilježnička isprava ili sudska

---

³⁹ *Web*-servisu pristupa se preko FINA-ine stranice www.fina.hr ili izravno preko stranice založnaprava.fina.hr, na kojima su objavljeni uvjeti i dokumentacija potrebna za stjecanje statusa korisnika *web*-servisa »založna prava«.

⁴⁰ Mičetić, Zlatko, *Ustrojstvo i vođenje upisnika – pravilnici o radu službe upisa, zaštiti podataka i naknadi za njihovo korištenje* u: Jelčić, Olga, (ur.), *Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina na pokretninama i pravima, Savjetovanje, Narodne novine, Zagreb, 2005.*, str. 70.

⁴¹ Tekućeg dana u dnevnik prijedloga za upis unose se sljedeći podaci: 1. oznaka »Upis«, skraćeno »Up.«, 2. redni broj koji je ujedno i broj uložka glavne knjige, koji se dodjeljuje automatski, s tim da brojevi teku od početka do kraja kalendarske godine, 3. dan, sat i minuta primitka (prijedloga ili sudske odluke u Službi upisa), tako da se odvojeno vodi vrijeme koje automatizmom dodjeljuje sustav, 4. sadržaj zahtjeva prijedloga (sadržaj prava za koje se traži upis: založno pravo, prijenos vlasništva, i dr.), 5. isprava, rješenje ili druga odluka na temelju koje se predlaže upis (upisuje se donositelj, broj i datum isprave/odluke), 6. ime i prezime ili naziv predlagatelja (čl. 22., st. 1. i 2. Pravilnika).

⁴² Potvrda u elektroničkom obliku automatski se generira iz sustava Službe upisa. Ako je prijedlog za upis predan u elektroničkom obliku, potvrda o primitku izdaje se na dan predaje priloga u pisanom ili elektroničkom obliku, i to s danom primitka prijedloga elektroničkim putem. Ako je prijedlog za upis predan preporučenom poštanskom pošiljkom, predlagatelju odnosno podnositelju primitak se potvrđuje na priloženoj dostavnici/povratnici upisom nadnevka potvrđenog pečatom i potpisom službene osobe (čl. 37. Pravilnika).

⁴³ Propuštanje roka ima za posljedicu odbacivanje prijedloga za upis, čime predlagatelj gubi prednosni red koji je stekao podnošenjem prijedloga, a koji bi zadržao da je pravodobno otklonio nedostatak odnosno dostavio ispravu. Kada se radi o upisu po službenoj dužnosti, a odluka suda ne sadrži sve propisane

odluka kao pravna osnova upisa, Služba upisa odbacit će zaključkom (čl. 36., st. 6. Pravilnika).

6.3.4. Osnivanje privremenog uložka

Sukladno odredbi čl. 27., st. 1. ZU-a i čl. 40., st. 1. Pravilnika, istog dana kada primi prijedlog za glavni upis, odnosno odluku ili drugu ispravu na temelju koje je dužan pokrenuti postupak za takav upis po službenoj dužnosti, Služba upisa osnovat će privremeni uložak⁴⁴ tako da se sadržaj zahtjeva prijedloga ili sadržaj izreke sudskog rješenja odnosno druge isprave unosi u uložak tekućeg rednog broja i u dijelu A, odjeljku za napomene, upisuje »privremeni uložak« (obrazac broj 30).⁴⁵ Privremeni uložak ostaje u Upisniku sve dok se ne donese zaključak o glavnom upisu, u kojem će slučaju biti zamijenjen novim uloškom (čl. 27., st. 2. ZU-a). Ako Služba upisa odbaci ili odbije zahtjev za glavni upis ili ako obustavi postupak pokrenut po službenoj dužnosti, privremeni uložak ostaje u Upisniku sve dok zaključak o odbacivanju ili odbijanju zahtjeva, odnosno o obustavi postupka, ne postane pravomoćan.⁴⁶ Ako Služba upisa donese zaključak o glavnom upisu, smatrat će se da je on donesen onog dana kada je osnovan privremeni uložak.

6.3.5. Odlučivanje o prijedlogu za glavni upis

Glavni upis Služba upisa određuje zaključkom koji ne mora biti obrazložen, a donosi se na obrascu prijedloga/zaključka za glavni upis (čl. 26., st. 1. – 3. ZU-a, čl. 42., st. 1. Pravilnika).⁴⁷ Zaključak o zahtjevu za glavni upis Služba upisa donijet će u roku od osam dana od dana primitka prijedloga za glavni upis. Ako na naknadni prijedlog stranke Služba upisa ne donese taj zaključak u daljnjem roku od tri dana, smatrat će se da je zahtjev za upis odbijen – presumirano odbijanje zahtjeva za upis (čl. 26., st. 10. ZU-a).

---

podatke, odluka se vraća sudu na dopunu. Za dopunu nije propisan rok, tako da zatraženi upis po službenoj dužnosti zadržava prednosni red prema vremenu kada je Služba upisa prvi put primila odluku. Jelčić, *op. cit.* (bilj. 31.), str. 13. Rok od tri dana u praksi se pokazao prekratak za ispravak/dopunu prijedloga. Stoga je Služba upisa razvila praksu da na zahtjev predlagatelja dopušta produljenje roka. Takvi zahtjevi postali su pravilo, a ne izuzetak. Praksa pokazuje da bi taj rok trebao trajati najmanje 8 dana. Mičetić, *op. cit.* (bilj. 29.), str. 74. S obzirom na to da je predmetni rok prekluzivan, a Služba upisa nema zakonsko ovlaštenje za produljenje rokova navedenih u ZU-u, smatramo da bi prilikom prve izmjene i dopune ZU-a trebalo *de lege ferenda* rok od 3 dana za ispravak odnosno dopunu ili dostavu isprava odrediti u trajanju od najmanje 8 dana.

⁴⁴ Osnivanje privremenog uložka u Upisniku ima istu svrhu kao plomba u zemljišnim knjigama, učiniti vidljivim činjenicu da je podnesen prijedlog za upis. Vidi: Josipović, Tatjana, *Zemljišnoknjižno pravo*, Informator, Zagreb, 2001., str. 292. (dalje: Josipović, ZKP).

⁴⁵ Privremeni uložak osniva se za svaki podneseni prijedlog neovisno o tome hoće li Služba upisa zahtjev prijedloga za glavni upis ocijeniti opravdanim (osnovanim) ili će zahtjev odbiti, odbaciti odnosno obustaviti postupak upisa (čl. 41., st. 1. Pravilnika).

⁴⁶ U zaključku kojim se zahtjev za upis odbacuje ili odbija ili kojim se postupak obustavlja, odredit će se brisanje privremenog uložka, nakon pravomoćnosti zaključka (čl. 27., st. 5. ZU-a).

⁴⁷ Obrasci zaključka o glavnom upisu po obliku i sadržaju odgovaraju listovima uložka glavne knjige. Ako se zaključak o glavnom upisu donosi na prijedlog stranke, obrasce prijedloga/zaključka o upisu dužna je ispuniti stranka i podnijeti ih zajedno s prijedlogom za upis, a kod zaključka koji se donosi po službenoj dužnosti obrasce prijedloga/zaključka ispunjava sama Služba upisa. Svaki list zaključka o glavnom upisu mora biti ovjeren potpisom ovlaštene osobe Službe upisa i pečatom upisne službe (čl. 26. ZU-a).

Ako Služba upisa utvrdi da prijedlog za glavni upis nije osnovan (primjerice, priložne isprave nisu u suglasnosti s prijedlogom ili je predloženi upis u protivnosti s postojećim upisima), obrazloženim zaključkom **odbaciti** će prijedlog za upis (čl. 26., st. 9. ZU-a).

Služba upisa obrazloženim zaključkom **odbaciti** će predloženi upis ako utvrdi da je predložen upis prava ili mjere koji se upisuju u drugu javnu knjigu (npr. zrakoplov, brod), (čl. 26., st. 9. ZU-a). Također će obrazloženim zaključkom Služba upisa **odbaciti** i nepotpune i neuredne prijedloge koji u danom roku ne budu ispravljeni odnosno dopunjeni (čl. 39., st. 1. – 3. Pravilnika). Po zaprimanju dopunjene odluke, Služba upisa donosi zaključak o glavnom upisu (čl. 39., st. 4. Pravilnika).⁴⁸ Ako prijedlogu za upis nije podnesena isprava koja je pravna osnova upisa, Služba upisa neće pozivati na dopunu prijedloga već će prijedlog odmah **odbaciti** obrazloženim zaključkom (čl. 36., st. 6. Pravilnika).

Zaključak o **obustavi** postupka upisa Služba upisa donosi na prijedlog stranke koji ne mora biti posebno obrazložen niti potkrijepljen ispravama ili na temelju zahtjeva tijela koje je dostavom rješenja/odluke ili isprave pokrenulo postupak upisa (čl. 44. Pravilnika).

Izreka zaključka kojim se odbacuje ili odbija prijedlog, odnosno obustavlja postupak, treba sadržavati odbacivanje ili odbijanje prijedloga, odnosno obustavljanje postupka, te nalog da se briše privremeni uložak nakon pravomoćnosti zaključka (čl. 43., st. 2. Pravilnika). Ni ZU ni Pravilnik ne sadrže posebnu odredbu o sadržaju obrazloženja zaključka kojim se odbacuje ili odbija prijedlog, odnosno obustavlja postupak, zbog čega se na odgovarajući način primjenjuju pravila ZPP-a (čl. 9. ZU-a). U obrazloženju zaključka moraju biti izneseni razlozi odnosno činjenice koje su na temelju isprava i postojećih upisa u Upisnik utvrđene i koje zakonske pretpostavke nisu bile ispunjene da bi se po prijedlogu moglo postupati, odnosno dati nalog za upis. S obzirom na to da stranaka ima pravo na prigovor, ona mora znati zašto je njezin prijedlog odbijen ili odbačen.⁴⁹

6.3.6. *Upis zabilježbe*

Služba upisa određuje upis zabilježbi po službenoj dužnosti u povodu odluke ili druge isprave nadležnog tijela ili na vlastiti poticaj ili na pisani prijedlog stranke ili treće osobe koja za to ima pravni interes.⁵⁰ Prijedlogu za zabilježbu stranka ili treća osoba dužna je priložiti isprave kojima dokazuje pretpostavke za taj upis. O prijedlogu za zabilježbu, odmah po primitku, upisuje se u dijelu uložka C, odjeljku za napomene činjenica njegovog podnošenja s datumom primitka u Službu upisa (čl. 28. ZU-a).

O zabilježbi Služba upisa odlučuje pisanim zaključkom koji nije na obrascu i koji mora biti obrazložen razlozima utemeljenima na rješenju ili odluci, odnosno

---

⁴⁸ Budući da nije propisan rok u kojem sud mora dopuniti odluku, Služba upisa nema mogućnost odbaciti prijedlog za upis pokrenut po službenoj dužnosti.

⁴⁹ Jelčić, *op. cit.* (bilj. 31.), str. 14.

⁵⁰ U prijedlogu za upis zabilježbe treba naznačiti predlagatelja, broj uložka glavne knjige, upisničko mjesto, ispravu na temelju koje se zahtijeva zabilježba, sadržaj zabilježbe (obrazac 32.).

na ispravi na temelju koje se određuje zabilježba (čl. 28., st. 4. ZU-a, čl. 46., st. 1. Pravilnika). Zaključak o zabilježbi upisuje se uz glavni upis u dijelu uložka C, odjeljku za zabilježbe, odmah po njegovom donošenju, prije pravomoćnosti. Činjenica pravomoćnosti upisuje se uz zaključak o zabilježbi kada nastupi (čl. 46., st. 2. Pravilnika).⁵¹

6.3.7. *Provedba upisa*

Upisi u Upisnik provode se na temelju pisanog naloga koji je Služba upisa dala u zaključku o upisu i samo prema sadržaju tog naloga (čl. 9., st. 3. Pravilnika). Nalog o upisu sastavni je dio obrasca zaključka. Provedba naloga za upis obavlja se na način da se donošenjem zaključka o glavnom upisu privremeni uložak zamjenjuje novim uloškom tako da se u ulošku u koji je prijedlog upisan po primitku briše naznaka „privremeni uložak“, te se upisuje, „zaključak o glavnom upisu“, a u dijelu A glavne knjige u odjeljak za napomene unosi se podatak o zamjeni riječima: „zamjena ul. glavnim upisom“ (čl. 42., st. 6. Pravilnika). Upisi u Upisnik provode se prije pravomoćnosti zaključka o upisu i prije nego li je zaključak dostavljen strankama i ostalim osobama kojima se po odredbama ZU-a dostavlja. Prigovor protiv zaključka ne odgađa provedbu zaključka.⁵²

6.3.8. *Dostava zaključka*

Zaključak o upisu i zaključak kojim se odbacuje ili odbija zahtjev za upis dostavljaju se strankama odnosno sudionicima ako su oni predložili upis. Ako se radi o upisu po službenoj dužnosti, zaključak o upisu dostavlja se i tijelu koje je dostavom svoje odluke ili druge isprave dalo povoda za pokretanje postupka za upis po službenoj dužnosti.

Zaključak kojim se obustavlja postupak pokrenut po službenoj dužnosti dostavlja se tijelu koje je dostavom svoje odluke ili druge isprave dalo povoda za pokretanje postupka za upis po službenoj dužnosti, a stranci samo ako je o pokretanju postupka bila obaviještena. Ako je upis određen u vezi s predmetom koji je upisan u posebnu javnu knjigu, tijelu koje vodi tu knjigu zaključak o upisu dostavit će se nakon njegove pravomoćnosti radi zabilježbe osnivanja uložka u Upisniku uz naznaku njegova broja (čl. 29. ZU-a).⁵³

---

⁵¹ Zabilježbe Službe upisa o pravomoćnosti zaključka o glavnom upisu ili pravomoćnosti rješenja suda donesenog povodom prigovora protiv zaključka o glavnom upisu, ne donose se u obliku pisanog zaključka. Jednako se, u pravilu, postupa povodom vlastite odluke o upisu zabilježbe (čl. 46., st. 3. Pravilnika).

⁵² Iako ZU ne sadrži izričitu odredbu o provedbi upisa prije pravomoćnosti zaključka te o tome da prigovor nema suspenzivno djelovanje, na takav zaključak upućuje odredba čl. 42., st. 6. Pravilnika prema kojoj se, po donošenju zaključka o glavnom upisu, privremeni uložak zamjenjuje novim uloškom te odredba čl. 7., st. 3. ZU-a koja određuje zabilježbu okolnosti da je izjavljen pravni lijek protiv odluke na temelju koje je obavljen koji od upisa.

⁵³ Tijela kojima se dostavlja pravomoćan zaključak su: Policijska uprava za sve vrste motornih vozila, Trgovačko društvo čije su dionice ili udjeli predmet ovrhe ili osiguranja, Zemljišnoknjižni odjel Općinskog suda za pripadak nekretnine (čl. 48., st. 4. Pravilnika).

6.3.9. Zaštita prava i mjera koje se upisuju u Upisnik

Zaštita prava i mjera koje se upisuju u Upisnik od povrede neistinitim upisom ostvaruje se pravnim lijekovima u postupku upisa u Upisnik i brisovnom tužbom.

6.3.9.1. Pravni lijekovi u postupku upisa u Upisnik

a) Prigovor i postupak u povodu prigovora

Protiv zaključka Službe upisa donesenog u postupku upisa, u zakonskom roku od osam dana od dostave zaključka, dopušten je prigovor (čl. 30. ZU-a).^{54 55}

Prigovor ima elemente remonstrativno-devolutivnog i izvanrednog pravnog lijeka.^{56 57} Služba upisa može prihvatiti pravodobno podneseni prigovor, ako se time neće povrijediti prava drugih osoba utemeljena na zaključku protiv kojega je on podnesen (čl. 30. st. 6. ZU), što znači da Služba upisa ima remonstrativna ovlaštenja u povodu pravnog lijeka protiv odluke koju je donijela. O prigovoru protiv zaključka odlučuje općinski sud na čijem se području nalazi sjedište Službe upisa - devolutivni element prigovora (čl. 30. st. 5. ZU). Pritom sud u povodu prigovora ne odlučuje kao žalbeno tijelo već kao prvostupanjski sud koji iznova provodi postupak i odlučuje o postavljenom zahtjevu primjenom odredaba ZU-u.⁵⁸ Prigovor podnesen nakon isteka roka od osam dana Služba upisa neće odbaciti, već će predmet u povodu takva prigovora bez odgode proslijediti sudu

---

⁵⁴ Protiv zaključka o upisu, zaključka kojim se odbacuje ili odbija zahtjev za upis i zaključka o plaćanju naknade, stranka odnosno sudionik može podnijeti prigovor u roku osam dana od dostave zaključka. Protiv zaključka kojim se obustavlja postupak pokrenut po službenoj dužnosti, stranka može podnijeti prigovor ako je prethodno bila obaviještena o tome da je postupak pokrenut. Tijelo koje je dostavilo odluku, odnosno ispravu u povodu koje se postupak pokreće po službenoj dužnosti, može podnijeti prigovor protiv zaključka o obustavi postupka pokrenutog po službenoj dužnosti, ako smatra da je to potrebno radi osiguranja pravilnosti i zakonitosti u postupku upisa (čl. 30. ZU-a). Iako to nije izriječno predviđeno, predlagatelj bi prigovor mogao podnijeti i protiv zaključka kojim je prekoračen njegov zahtjev, ali i protiv odluke o troškovima. Dika, *op. cit.* (bilj. 4.) str. 58. Odredbama ZU-a i Pravilnika propisane su pretpostavke za brisanje upisa iz Upisnika, ali ne kojom odlukom Služba upisa odlučuje o brisanju niti je određeno ima li stranka pravo prigovora na odluku o odbacivanju ili odbijanju prijedloga za brisanje. Smatramo da bi o brisanju upisa, bez obzira na pravni temelj za brisanje, Služba upisa trebala odlučiti zaključkom. Međutim, u čl. 30. ZU-a, koji određuje protiv kojih se zaključaka može izjaviti prigovor, nisu uvrštene odredbe kojima se određuju pretpostavke za brisanje upisa. Stoga je u ovom dijelu ZU podnormiran, te bi prilikom prve intervencije u ZU-u trebalo dopuniti odredbe o brisanju upisa. Jelčić, *op. cit.* (bilj. 31.), str. 15.

⁵⁵ ZU ne propisuje razloge zbog kojih se može podnijeti prigovor protiv zaključka. Stoga bi podredno trebalo primijeniti pravila izvanparničnog postupka, odnosno parničnog (čl. 9. ZU-a). Međutim, pravila izvanparničnog postupka u tom pogledu nisu primjenjiva, dok pravila parničnog postupka nisu prilagođena ovoj vrsti postupka. S obzirom na granice u kojima Služba upisa ispituje osnovanost prijedloga, razlozi za prigovor trebali bi biti pogrešna primjena materijalnog prava i bitne povrede odredaba ZU-a. *Cf. ibid.*, str. 16.

⁵⁶ Dika, *op. cit.* (bilj. 4.), str. 58.

⁵⁷ Općenito o pravnim lijekovima i vrstama pravnih lijekova vidi: Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 658.-671. (dalje: Triva – Dika, GPPP); Dika, Mihajlo, Građansko parnično pravo – pravni lijekovi, X. knjiga, Narodne novine, Zagreb, 2010.

⁵⁸ U povodu prigovora, sud će provesti postupak uz odgovarajuću primjenu odredaba ovoga Zakona o postupku upisa koji provodi Služba upisa. Nakon provedenog postupka, sud će odlučiti o zahtjevu za upis rješenjem, protiv kojega je dopuštena žalba u roku od osam dana (čl. 31. ZU-a).

nadležnom za odlučivanje o prigovoru, koji taj prigovor može prihvatiti ako se time neće povrijediti prava drugih osoba utemeljenih na zaključku protiv kojega je on podnesen (čl. 30. st. 7. ZU).⁵⁹

Utvrđi li sud da za provedbu upisa nisu bile ispunjene sve pretpostavke tj. da je provedeni upis nevaljan, neistinit, usvojiti će prigovor te pobijani zaključak staviti izvan snage (čl. 31. st. 1. i 2. ZU).⁶⁰

b) Žalba na rješenje suda u povodu prigovora i provedba pravomoćnih sudskih rješenja o upisu

Protiv rješenja suda donesenog u povodu prigovora dopuštena je žalba u roku osam dana od dana dostave (čl. 31., st. 3. ZU-a). Iako ZU to izričito ne propisuje, žalba kao devolutivni pravni lijek podnosi se županijskom sudu.⁶¹ Na temelju rješenja suda donesenog u povodu žalbe, Služba upisa obaviti će odgovarajuće upise kao u povodu vlastitih odluka o tome (čl. 33. ZU-a).⁶²

c) Brisovna tužba

6.3.9.3.1. Pojam

Brisovna tužba je tužba temeljem koje je stranka, ili sudionik u postupku čije je pravo povrijeđeno upisom u korist neke osobe, ovlaštena, radi zaštite toga svog prava, tužbom zahtijevati brisanje nezakonitog upisa (čl. 34., st. 1. ZU-a). Treća osoba koja ima pravni interes može predložiti brisanje upisa (čl. 36., st. 2. ZU-a u svezi s čl. 21., st. 3. ZU-a; čl. 53., st. 1., t. 3. Pravilnika), a ako se stranke s time ne suglase, može podići brisovnu tužbu (čl. 36., st. 4. ZU-a u svezi s čl. 21., st. 3. ZU-a).⁶³

Brisovna tužba određena odredbama ZU-a po svojoj pravnoj prirodi stvarnopravna je tužba. Naime, brisovnom tužbom štite se stvarna prava od povrede, uznemiravanja koje nastaje nevaljanim glavnim upisom.⁶⁴ Tom tužbom

⁵⁹ Treba uzeti da će općinski sud nepravodobni prigovor odbaciti ako utvrdi da bi se njegovim prihvaćenjem povrijedila prava drugih osoba utemeljenih na pobijanom zaključku. Dika, *op. cit.* (bilj. 4.), str. 58.-59.

⁶⁰ Iako to nije izrijekom propisano, treba uzeti da bi općinski sud, odlučujući iznova o zahtjevu za upis, morao odlučiti i o sudbini pobijanog zaključka, stavljajući ga izvan snage. Takvu bi odluku općinski sud trebao donijeti i u slučaju u kojem bi našao da je Služba upisa donijela pravilnu odluku. Takvo bi rješenje odgovaralo uvjetnoj nadležnosti Službe upisa – pravodobnim podnošenjem prigovora anulirala bi se njezina nadležnost da odlučuje o upisu i njezina bi odluka *ex lege* gubila svoju pravnu mjerodavnost. Ipak treba uzeti da bi privremeni upis, obavljen na temelju zaključka Službe upisa, ostajao na snazi sve do donošenja pravosnažne odluke u sudskom postupku. *Cf. ibid.*, str. 59.

⁶¹ ZU ne propisuje razloge za žalbu protiv rješenja suda donesenog u povodu prigovora. S obzirom na to da općinski sud u povodu prigovora odlučuje iznova o zahtjevu za upis prema pravilima ZU-a, smatramo da bi se žalba protiv rješenja suda donesenog u povodu prigovora mogla izjaviti iz istih razloga kao i prigovor protiv zaključka, dakle zbog pogrešne primjene materijalnog prava i bitnih povreda odredaba ZU-a.

⁶² Kad rješenje o glavnom upisu postane pravomoćno, Služba upisa bez odgode će to zabilježiti u posebnoj rubrici u ulošku, uz naznaku kojeg dana je pravomoćnost nastupila. O toj se zabilježbi ne donosi poseban zaključak (čl. 32., st. 2. ZU-a).

⁶³ Tužitelj je ovlašten zahtijevati zabilježbu spora u povodu brisovne tužbe (čl. 34., st. 3. ZU-a, čl. 7., st. 3. ZU-a; čl. 52. Pravilnika).

⁶⁴ Drugim upisima, zabilježbom i napomenom, ne stječu se, prenose, ograničavaju ili prestaju prava

tužitelj štiti svoje pravo, kakvo je imao prije povrede, tako što zahtijeva brisanje tog nevaljanog upisa u Upisnik. Brisanjem nevaljanog upisa i uspostavom ranijeg upisničkog stanja, otklanja se i razlog uznemiravanja, povrede prava.⁶⁵ Tužba radi brisanja nezakonitog upisa može se podnijeti u roku od šezdeset dana od dana pravomoćnosti zaključka o upisu i neovisno o tome je li protiv zaključka bio izjavljen pravni lijek (čl. 34., st. 2. ZU-a).^{66 67} Rok za podnošenje brisovne tužbe u postupku je prekluzivan. Njegovim istekom ne prestaje samo zahtjev za zaštitu prava, već prestaje i samo pravo.⁶⁸

Na temelju ovršne presude kojom je naloženo brisanje nezakonitog glavnog upisa, Služba upisa izbrisat će nezakonit glavni upis na način i u opsegu kako je to određeno izrekom presude (čl. 36., st. 1., t. 4. ZU-a). Istodobno, Služba

i mjere koji se upisuju u Upisnik, zbog čega ne može doći do povrede upisanih prava. Zaštita upisanih prava u pogledu povreda nastalih ostalim neistinitim upisima, a ne neistinitim glavnim upisom, ostvaruje se pravnim lijekovima u postupku upisa u Upisnik, prigovorom (čl. 30. ZU-a) i žalbom protiv rješenja suda o prigovoru protiv zaključka (čl. 31., st. 3. ZU-a).

⁶⁵ Brisovna tužba međusobno se ne isključuje s prigovorom protiv zaključka o upisu i žalbom protiv rješenja suda o prigovoru protiv zaključka (čl. 34., st. 2. ZU-a). Stoga, ako su ispunjene zakonske pretpostavke, stranke ili sudionici u postupku mogu istovremeno koristiti oba pravna lijeka ili samo jedan. Takav odnos prigovora protiv zaključka o upisu odnosno žalbe protiv rješenja suda o prigovoru protiv zaključka i brisovne tužbe proizlazi iz činjenice da se prigovorom, odnosno žalbom, osporava valjanost zaključka o upisu, dok se brisovnom tužbom osporava valjanost, istinitost glavnog upisa. Prigovorom, odnosno žalbom, osporava se zaključak o upisu za čije određivanje nisu bile ispunjene sve pretpostavke određene ZU-om. Brisovnom tužbom osporava se nevaljan, neistinit glavni upis koji nije u skladu sa stvarnim, zbiljskim stanjem jer za njegovu valjanost nisu bile ispunjene sve pretpostavke određene materijalnim pravom te materijalne i postupovne pretpostavke određene ZU-om. Usp: Josipović, ZKP, str. 271.

⁶⁶ Ulaganje prigovora protiv zaključka o upisu sprečava da zaključak o upisu postane pravomoćan, tad osnovu za upis predstavlja rješenje suda, pa bi u tom slučaju rok od šezdeset dana trebalo računati od dana pravomoćnosti rješenja suda. Drugostupanjsko rješenje, doneseno u povodu žalbe protiv rješenja suda o prigovoru protiv zaključka, postaje pravomoćno danom donošenja. Međutim, pismeno izražena odluka strankama i Službi upisa mogla bi biti dostavljena po isteku roka od šezdeset dana od dana pravomoćnosti, što bi za posljedicu moglo imati propuštanje roka, a da strankama ili sudionicima u postupku nije pružena mogućnost da se upoznaju sa sadržajem drugostupanjske odluke. Stoga bi, u slučaju donošenja drugostupanjskog rješenja u povodu žalbe protiv rješenja suda o prigovoru protiv zaključka, rok od 60 dana trebalo računati, ne od pravomoćnosti sudskog rješenja, kojim se nadomješta zaključak Službe upisa, već od dana zabilježbe njegove pravomoćnosti u Upisniku. Dika, *op. cit.* (bilj. 4.), str. 60.

⁶⁷ Prema čl. 34., st. 2. ZU-a, tužba radi brisanja nezakonitog upisa može se podnijeti u roku od šezdeset dana od dana pravomoćnosti zaključka o upisu i neovisno o tome je li protiv zaključka bio izjavljen pravni lijek. Međutim, u navedenoj zakonskoj odredbi, čl. 34., st. 2. ZU-a, ne razlikuje se rok za podnošenje brisovne tužbe od strane stranaka i sudionika u postupku, koji su brisovnu tužbu ovlaštene podnijeti temeljem odredbe čl. 34., st. 1. ZU-a i trećih osoba, koje su brisovnu tužbu ovlaštene podnijeti temeljem odredbe čl. 36., st. 4. ZU-a. Stoga, dakle, gramatičkim i teleološkim tumačenjem navedene odredbe proizlazi da je rok za podnošenje brisovne tužbe, za sve osobe koje su ovlaštene na podnošenje brisovne tužbe (stranke, sudionici u postupku i treće osobe), 60 dana od dana pravomoćnosti zaključka. Tako i Gavella, Nikola; Josipović, Tatjana; Gliha, Igor; Belaj, Vlado; Stipković, Zlatan, *Stvarno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 192, bilj. 59. i str. 509., bilj. 128.

Suprotno tome, neki autori smatraju da treća osoba koja ima pravni interes može predložiti brisanje upisa, a ako se stranke s tim ne suglase, može podići brisovnu tužbu, pri čemu ZU ne predviđa nikakav rok za tužbu. Ernst, Hano, *Bezposjedovna sredstva osiguranja na pokretnim stvarima u Republici Hrvatskoj u Forum za građansko pravo za Jugoistočnu Evropu*, Izbor radova i analiza, Prva regionalna konferencija, GTZ, Cavtat, 2010., Knjiga II, str. 182.

⁶⁸ Brisovnu tužbu podnesenu po isteku roka trebalo bi odbaciti kao nedopuštenu (čl. 282., st. 1. ZPP-a u svezi s čl. 9. ZU-a). Dika, *op. cit.* (bilj. 4.), str. 60.

upisa treba *ex officio* provesti brisanje zabilježbe brisovne tužbe (čl. 45., st. 1., t. 1. Pravilnika).⁶⁹ Ako se tužbeni zahtjev pravomoćno odbije kao neosnovan, ili tužitelj povuče tužbu, na temelju ovršne odluke suda Služba upisa izbrisat će zabilježbu spora (čl. 36., st. 1., t. 3. ZU-a).

7. BRISANJE UPISA

Prestankom u Upisniku upisanog prava osiguranja ili mjere zabrane zbog toga što je osigurana tražbina namirena ili je prestala na neki drugi zakonom određeni način, ispunjene su pretpostavke za brisanje tog prava iz Upisnika. ZU propisuje da Služba upisa može odrediti brisanje upisa na temelju sljedećih isprava: 1. zajedničkog prijedloga stranaka ili prijedloga jedne od stranaka s kojim se druga stranka suglasila, 2. javne ili javno ovjerovljene isprave koja sadrži izjavu ovrhovoditelja, predlagatelja osiguranja ili vjerovnika da je suglasan da se na temelju te isprave može neposredno zatražiti brisanje određenog upisa, 3. javne ili javno ovjerovljene isprave kojom se dokazuje da su ispunjeni uvjeti za brisanje upisa u skladu sa sadržajem isprave na temelju koje je upis proveden i 4. na temelju pravomoćne odluke suda kojom se nalaže brisanje.

Ako je upis bio proveden po službenoj dužnosti, brisanje će se odrediti na temelju naloga tijela na osnovi čije je odluke ili druge isprave bio određen upis. Upis koji je bio proveden na temelju odluke ili druge isprave nadležnog tijela, ali ne na inicijativu toga tijela, može biti brisan na vlastiti poticaj,⁷⁰ na prijedlog stranke ili treće osobe koja za to ima pravni interes. Da bi treći mogao predložiti brisanje upisa određenog po službenoj dužnosti, prethodno mora u postupku u kojem je donesena odluka ili isprava pobijati upis. To znači da treći ne bi bio ovlašten zahtijevati brisanje upisa provedenog po službenoj dužnosti ako prethodno o tome nije odlučeno u nadležnom postupku. Stoga smatramo da bi u protivnom njegov prijedlog za brisanje trebalo odbaciti.

Treća osoba koja za to ima pravni interes može zahtijevati od Službe upisa brisanje upisa koji je određen na prijedlog stranke pod uvjetom da se stranke s tim suglase. Gramatičkim tumačenjem odredbe čl. 36., st. 4. ZU-a za zaključiti je da je za takvo brisanje potrebna suglasnost obje stranke, a ne samo stranke na čiji je prijedlog i korist upis određen. Bez suglasnosti stranaka treći nije ovlašten zahtijevati brisanje upisa, osim ako je prethodno u parnici ishodio pravomoćnu presudu kojom se nalaže brisanje ili ako postojanje uvjeta za brisanje dokaže

---

⁶⁹ ZU ne propisuje da bi Služba upisa trebala po službenoj dužnosti provesti brisanje svih upisa koji su zatraženi nakon što je prijedlog za zabilježbu brisovne tužbe stigao Službi upisa i provedeni temeljem brisanog upisa (npr. podzaložno pravo). Međutim, pravni učinak zabilježbe brisovne tužbe sastoji se u tome da pravomoćna presuda donesena u povodu brisovne tužbe djeluje i protiv onih osoba koje su subjektivna prava u pogledu predmeta upisa stekle nakon što je prijedlog za zabilježbu kako je pokrenut postupak za brisanje upisa, stigao Službi upisa. Stoga smatramo da bi, na temelju pravomoćne odluke kojom se nalaže brisanje nezakonitog upisa, Služba upisa trebala po službenoj dužnosti odrediti brisanje svih upisa koji su zatraženi nakon što je prijedlog za zabilježbu brisovne tužbe stigao Službi upisa i provedeni temeljem brisanog upisa, npr. podzaložno pravo (čl. 36., st. 1., t. 4. ZU-a).

⁷⁰ Iz odredaba ZU-a nije vidljivo kada Služba upisa može sama provesti brisanje upisa. Jelčić, *op. cit.* (bilj. 31.), str. 15.

ispravom koja je kao pravni temelj za brisanje unaprijed bila predviđena u ispravi na osnovi koje je upis proveden. Analogno odbacivanju prijedloga za upis kada uz njega nije priložena sudska ili javnobilježnička isprava na kojoj se temelji traženje upisa, smatramo da bi prijedlog trećega za brisanje koji nije priložio neku od navedenih isprava trebalo odbaciti.⁷¹

8. PREPORUKE ZAKONODAVNOG VODIČA UNCITRAL-A O PRAVNIM POSLOVIMA OSIGURANJA I VODIČA UNCITRAL-A O PROVEDBI ZAKONA O REGISTRU PRAVNIH POSLOVA OSIGURANJA

U pogledu registarskih sustava, Vodič UNCITRAL-a⁷² preporuča državama koncept registracije kao obavijesti (*concept of notice registration*). U takvom sustavu nema potrebe da se registracija obavlja temeljem isprava o osiguranjima tražbina koje se podnose registarskom tijelu. Umjesto toga, registracija se ostvaruje jednostavnim podnošenjem obavijesti koja pruža samo osnovne podatke o osiguranju tražbine na koju se odnosi: a) identitet stranaka, b) opis opterećene imovine i c) ovisno o pojedinoj državi, visinu novčanog iznosa za koji se daje osiguranje i trajanje registracije (preporuka 57. vodiča UNCITRAL-a). Koncept registracije kao obavijesti ima mnoge prednosti. Uvelike pojednostavljuje registracijski proces te smanjuje administrativne i arhivske troškove registarskog sustava. Osim toga, stranke su lišene kašnjenja i troškova prikupljanja dokumentacije potrebne za registraciju. Sam registar je lišen potrebe osiguravanja prostora za pohranjivanje dokumentacije i troškova zapošljavanja osoblja. Rizik od pogreške i posljedične odgovornosti registra također je uvelike smanjen. S obzirom na to da obavijest treba sadržavati samo osnovne podatke, mnogo je lakše uspostaviti elektronsku bazu podataka, nego vremenski i troškovno manje učinkovit papirnati sustav. Konačno, registracija obavijesti (*registration of a notice*) dovoljna je za postizanje stvarnopravnog učinka osiguranja tražbina (djelovanje *erga omnes*).⁷³

U konceptu registracije kao obavijesti nema potrebe za podnošenjem prijedloga za registraciju tijelu koje vodi registar, odlučivanje o osnovanosti prijedloga i službenu verifikaciju. Osnovna ideja tog koncepta jest omogućavanje upisa u registar bez dodatnih formalnosti kao što je podnošenje ovjerenih dokumenata. Jedino je potrebno platiti naknadu za registraciju i unijeti potrebne podatke u obrazac za registraciju (preporuka 54.c vodiča UNCITRAL-a). Budući da koncept registracije kao obavijesti ne ispituje istinitost podataka sadržanih u prijavi za registraciju uvidom u ovjerene isprave kao preduvjet za upis, obično

⁷¹ *Ibid.*

⁷² Vodič UNCITRAL-a široko slijedi glavne značajke članka 9. Jedinstvenog trgovačkog zakonika (*Uniform Commercial Code*), u nastavku: UCC. O usporedbi Vodiča UNCITRAL-a s čl. 9. UCC-a vidi: Klein, T. Joshua, *UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions: An Introduction and Overview*, *American Bankruptcy Institute Journal*, 2009., *Volume XXVIII*, no. 6., str. 28.-29., 65.

⁷³ Vodič UNCITRAL-a, str. 151.-152.

nema ograničenja o tome tko obavlja registraciju, osim nužnih ograničenja radi sigurnosti sustava i identifikacije. Iz istog razloga, suglasnost dužnika ne mora postojati u vrijeme registracije niti biti dio registrirane informacije.⁷⁴

Vodič registra određuje javni pristup registru na način da svaka osoba treba imati mogućnost podnošenja obavijesti za registraciju, dakle provesti registraciju, ako se koristi važećim obrascima za registraciju obavijesti, identificira se sukladno pravilima registra i plati propisanu naknadu.⁷⁵ U slučaju odbijanja pristupa registracijskoj usluzi, registar mora dati razlog čim to bude moguće (preporuke 4. i 6. vodiča registra). Registar ne provjerava podatke o identitetu registranta, ne zahtijeva dokaz o postojanju odobrenja davatelja osiguranja (*grantor authorization*) i ne ocjenjuje osnovanost sadržaja prijave. Registar može odbiti registraciju obavijesti ako nema podataka jesu li uneseni podaci u jedno ili više označenih polja u propisanom obrascu ili ako su uneseni podaci nečitki (preporuka 8. vodiča registra). Registracija⁷⁶ (početna i dopunjena) na snazi je od trenutka kad je informacija sadržana u obavijesti ušla u bazu podataka registra tako da je dostupna pretraživačima registra (preporuka 11.a vodiča registra). Obavijest može biti registrirana prije i poslije sklapanja ugovora o osiguranju. Prilikom prve registracije, registar početnoj obavijesti dodjeljuje jedinstveni registarski broj (*unique registration number*). Taj broj sadržan je u svim kasnijim obavijestima. Registar treba indeksiranjem ili na drugi način osigurati da početna obavijest i kasnije promjene obavijesti budu povezane i tako dostupne pretraživačima registra. Primjerak registrirane obavijesti i jedinstveni registarski broj, kao dokaz o datumu i vremenu od kada je registracija važeća, registar dostavlja osiguranom vjerovniku, čim to bude moguće, na adresu naznačenu u obavijesti. Osigurani vjerovnik je potom u kratkom roku (npr. 10 dana) dužan primjerak registrirane obavijesti dostaviti davatelju osiguranja navedenome u obavijesti. Početna obavijest može se mijenjati i dopunjavati (*amedment of information*) od strane osobe koja je u početnoj obavijesti identificirana kao osigurani vjerovnik. Registrirana obavijest uklanjanja se iz registra po isteku vremena važenja registracije ili nakon registracije obavijesti o otkazu te se arhivira na duži vremenski period, npr. na 20 godina. Informacije u obavijesti moraju biti na službenom jeziku registra ili pojedine države. Za unos podataka u bazu podataka, registrant je obavezan u odgovarajuće polje obavijesti unijeti sljedeće informacije: a) identifikatora davatelja osiguranja, njegovu adresu i ostale informacije koje odredi pojedina država,⁷⁷ b) identifikatora

---

⁷⁴ *Ibid*, str. 152.-153.

⁷⁵ Registrant (*registrant*) je osoba koja na propisanom obrascu registru podnosi obavijest za registraciju. Registrant može biti osigurani vjerovnik (uključujući zastupnika ili stečajnog upravitelja (*trustee*) u slučaju više kreditora), njegov zastupnik (npr. odvjetnik) ili druga osoba koja je u obavijesti identificirana kao osigurani vjerovnik. UNCITRAL-ov vodič registra, str. 6.

⁷⁶ Registracija (*registration*) znači ulazak informacije sadržane u obavijesti u bazu podataka registra (*registry record*).

⁷⁷ Ako je više davatelja osiguranja ili osiguranih vjerovnika, podaci se za svakoga upisuju u zasebno polje propisanog obrasca (preporuka 23. vodiča registra). Vodič registra predviđa različite identifikatore za davatelje osiguranja i vjerovnike, ovisno o tome jesu li fizičke ili pravne osobe (preporuke 26. i 27. UNCITRAL-ova vodiča registra).

osiguranog vjerovnika i njegovu adresu, c) opis opterećene imovine,⁷⁸ te opcionalno ponuđen d) vremenski period važenja registracije i e) visinu novčanog iznosa za koji se daje osiguranje.⁷⁹ Registracija početne obavijesti ili dopuna početne obavijesti kojom se mijenja identifikator davatelja osiguranja ili dodaju osiguratelji jest važeća ako sadrži ispravan identifikator davatelja osiguranja. U slučaju neispravnog identifikatora davatelja osiguranja, obavijest je važeća ako pretraživač registra korištenjem ispravnog identifikatora kao rezultat pretraživanja dobije obavijest koja sadrži pogrešan identifikator. Netočan identifikator jednog davatelja osiguranja ne čini obavijest nevažećom u pogledu drugih davatelja osiguranja koji se u istoj obavijesti navode s ispravnim identifikatorom. Ostale pogreške koje se odnose na nepotpune ili pogrešne informacije u obavijesti ne čine registraciju nevažećom osim ako ne dovode u ozbiljnu zabludu prosječno opreznog pretraživača registra. Nedovoljan opis pojedinih opterećenih stvari u obavijesti ne čini obavijest nevažećom u pogledu drugih opterećenih stvari koje su dovoljno opisane (preporuka 29. vodiča registra).

Osigurani vjerovnik mora registrirati dopunu ili otkaz obavijesti u slučaju: a) kad osnovna ili dopunjena obavijest nije odobrena od davatelja osiguranja uopće ili u mjeri u kojoj je navedena u obavijesti, b) kad je osnovna ili dopunjena obavijest odobrena od strane davatelja osiguranja, ali je naknadno odobrenje povučeno ili ugovor o osiguranju tražbine nije sklopljen, c) kad je ugovor o osiguranju tražbine izmijenjen na način da informacije sadržane u obavijesti čini netočnima ili nedostatnima, d) ako je osigurana tražbina prestala plaćanjem ili na drugi način. Sve navedene izmjene osigurani vjerovnik može registrirati u dogovoru s davateljem osiguranja. Davatelj osiguranja može osiguranom vjerovniku uputiti pisani zahtjev kojim traži da on registrira koju od navedenih dopuna ili otkaza obavijesti. Osigurani vjerovnik je u tom slučaju dužan u kratkom roku, npr. 15 dana, ovisno o pravu pojedine države, registrirati potrebne dopune ili otkaz obavijesti. Ako osigurani vjerovnik, u propisanom roku, ne postupi sukladno svojoj obvezi, davatelj osiguranja može tražiti potrebnu registraciju dopune ili otkaza obavijesti kroz sažeti sudski ili upravni postupak i prije nego li vjerovniku istekne rok za dobrovoljnu registraciju, ako pojedina država osigura odgovarajuće mehanizme zaštite osiguranog vjerovnika od nesavjesnog ponašanja davatelja osiguranja. Po primitku obavijesti s kopijom pravomoćne sudske ili upravne odluke, registar⁸⁰ provodi potrebnu registraciju dopune ili otkaza obavijesti (preporuka 33. vodiča registra).⁸¹

---

⁷⁸ Opterećena imovina mora biti opisana na način da se može identificirati. Generički opis može se odnositi na sve stvari, sadašnje i buduće, unutar pokretne imovine davatelja osiguranja ili na njegove pokretne stvari, sadašnje i buduće, određene kategorije (preporuka 28. UNCITRAL-ova vodiča registra).

⁷⁹ Ako davatelj osiguranja nakon upisa u registar prenese opterećenu stvar na treću osobu, osigurani vjerovnik mora u određenom roku unijeti odgovarajuće izmjene identiteta u registar, ako želi sačuvati stvaropravno djelovanje svog prava osiguranja (preporuka 57. vodiča UNCITRAL-a).

⁸⁰ Opcionalno je ponuđeno da sudski ili upravni službenik obavlja potrebnu registraciju dopune ili otkaza obavijesti (preporuka 33., točka g, opcija B vodiča registra).

⁸¹ Vidi: UNCITRAL-ov vodič registra, str. 40, 49., 87., 134., 109.-110.

Svaka osoba ima pravo pretraživati registar ako koristi važeći obrazac za pretraživanje i plati propisanu naknadu. U slučaju odbijanja razloga za pretragu, registar mora dati razlog čim to bude moguće (preporuka 4. i 9. vodiča registra). Kriterij po kojem se provodi pretraživanje javnog registra jest identifikator davatelja osiguranja ili jedinstveni registarski broj. Rezultati pretraživanja trebaju pokazivati datum i vrijeme pretrage te rezultate pretrage. Na zahtjev pretraživača, registar izdaje službenu potvrdu o rezultatima pretrage.⁸²

82 Jednak pristup zauzima i nacrt Europskog registra bezposjedovnih osiguranja tražbina na pokretnim stvarima i pravima u okviru Europskog građanskog zakonika. Nacrtom Zajedničkog referentnog okvira za europsko privatno pravo (*Draft Common Frame of Reference of a European Private Law*), dalje: DCFR, u Knjizi IX, oformljena su pravila o bezposjedovnim osiguranjima tražbina na pokretnim stvarima, pa tako i pravila o registraciji. DCFR predviđa elektronski javni Europski registar bezposjedovnih osiguranja tražbina na pokretninama, ustrojen po principu personalnih folija koji je svim korisnicima izravno dostupan u *on-line* formatu (IX-3:301 st. 1.; 3:302 st. 1. i 2.; 3:317). Registar je namijenjen za sve vrste bezposjedovnih osiguranja tražbina na pokretninama i pravima, uključujući i pridržaj prava vlasništva. Za ona osiguranja tražbina koja su registrirana prema nacionalnom pravu države članice, upis u Europski registar obavlja tijelo koje vodi nacionalni registar države članice. U tom slučaju, prednosni red računa se prema vremenu registracije u državi članici. Upise u Europski registar može izravno provesti osigurani vjerovnik prije i poslije sklapanja ugovora o osiguranju tražbine. Minimalni sadržaj upisa jest: a) identifikacija osiguranog vjerovnika, b) minimalna identifikacija predmeta osiguranja, c) kategorija imovine kojoj pripada predmet osiguranja, d) izjava da su ispunjeni uvjeti iz ugovora, e) izjava vjerovnika da preuzima odgovornost za štetu koju osiguranom dužniku ili trećoj osobi uzrokuju nezakoniti upisi (IX-3:306). Dodatni sadržaj upisa čine: a) dodatne informacije koje vjerovnik upisuje u pogledu predmeta osiguranja ili sadržaja ugovora o osiguranju, b) datum isteka osiguranja unutar redovnog vremena važenja od pet godina, c) maksimalni iznos osiguranja (IX-3:307). Svaka registracija, kao što je izmjena ili brisanje upisa, mora biti autorizirana. Autorizacija se obavlja: a) korištenjem *log-in* informacija koje se izdaju pojedinim korisnicima prilikom *online* registracije nakon početnog upisa ili b) korištenjem sigurnosne *online* potvrde za sustave pojedinih država članica. Za upis je potrebna suglasnost davatelja osiguranja. Ako učinkovitost ili prioritet osiguranja tražbine na opterećenoj imovini ovisi o registraciji u Europskom registru, upis u registar valjan je ako se: a) upis odnosi na ispravnog davatelja osiguranja, b) izjava osiguranog vjerovnika odnosi na predmet osiguranja, c) predmet osiguranja uklapa u kategoriju imovine navedenu u upisu, d) upis provodi na službenom jeziku Europske unije. Upis se odnosi na plodove i druge koristi koje se razlikuju od opterećene stvari, samo ako su pokrivena izjavom vjerovnika u pogledu opterećene stvari, a opis pojedinačno određene stvari nije potreban. Vjerovnik snosi rizik ako opis predmeta osiguranja ili naznaka kategorije kojoj pripada nije točan te ako se upis odnosi na pogrešnu osobu. Davatelj osiguranja, u svrhu zaštite svojih prava, može tražiti brisanje ili izmjenu netočnih upisa osiguranog vjerovnika. On to može tražiti preko registracijskog ureda. Registracijski ured potom traži od osiguranog vjerovnika, u roku 2 mjeseca od dana upita, izjašnjenje pristaje li na brisanje ili na izmjenu upisa, sukladno traženju davatelja osiguranja. Ako osigurani vjerovnik, u navedenom roku, ne da odgovor, registracijski ured će, sukladno traženju davatelja osiguranja, provesti brisanje ili izmjenu upisa. Međutim, ako u navedenom roku prigovori, upis se označava kao sporan u dijelu na koji se odnosi prigovor davatelja osiguranja. Upis ostaje sporan dok: a) davatelj osiguranja ne povuče zahtjev za brisanje ili izmjenu upisa kod registracijskog ureda, b) osigurani vjerovnik ne daje suglasnost sa zahtjevom davatelja osiguranja, c) osigurani vjerovnik ne izbriše upis, d) pravomoćna odluka nadležnog suda ne bude donesena na temelju zahtjeva davatelja osiguranja. Registrirani vjerovnik obvezan je, u roku od 14 dana, od dana postavljenog zahtjeva i zaprimanja odobrenja davatelja osiguranja, odgovoriti na sve upite u pogledu osiguranja tražbine za koje postoji odobrenje davatelja osiguranja. On odgovara za štetu prouzročenu povredom ove dužnosti. Uputi se moraju postaviti na službenom jeziku države članice sjedišta ili boravišta registriranog vjerovnika ili na engleskom jeziku. Ako je osiguranje tražbine preneseno na novog vjerovnika, registrirani vjerovnik mora objaviti ime i kontakt-podatke novog vjerovnika. On nije u obvezi davati informacije ako je iz samog upita razvidno da se upit ne odnosi na opterećenu imovinu ili ako je registrirani vjerovnik već odgovorio na upit istog pretraživača registra glede istog predmeta osiguranja unutar protekla 3 mjeseca, a dane informacije su još uvijek točne. Ako je registrirani vjerovnik ispravno obavijestio pretraživača registra da je u pitanju stvar neopterećena osiguranjem tražbina, pretraživač registra može, u roku od 3 mjeseca od informacije, upisati svoje osiguranje tražbine. Naknadno ugovoreno osiguranje tražbina, u korist registriranog vjerovnika ne može uživati prioritet u odnosu na upis pretraživača. Ako je registrirani

9. ZAKLJUČAK

Analizom hrvatskog registarskog sustava tj. postupka upisa u registar razvidno je da RH prihvaća registarski sustav u kojem se registrira naslov stjecanja (*titulus*) osiguranja tražbina (*document registration system for security rights*). Stoga je za registraciju registarskom tijelu potrebno dostaviti isprave o osiguranju tražbine. Registarsko tijelo potom provjerava podnesene isprave. Potvrda o obavljenoj registraciji dokaz je o postojanju ili barem vjerojatnom postojanju bezposjedovnih osiguranja tražbina.⁸³ Upisnik, dakle, daje vanjsku vidljivost pravnog stanja mjerodavnog za osiguranje tražbina na pokretninama i pravima koja se ne upisuju u druge upisnike.⁸⁴

Nasuprot takvim formalnim sustavima, Vodič preporuča liberalni sustav – koncept registracije kao obavijesti (*concept of notice registration*). Po tom Konceptu, registracija sadrži samo osnovne podatke o osiguranju tražbine na koje se odnosi: a) identitet stranaka, b) opis opterećene imovine i c) ovisno o pojedinoj državi, visinu novčanog iznosa za koji se daje osiguranje i trajanje registracije. Registraciju provode same stranke *online*. Registarsko tijelo nema dužnost ni ovlast ocjenjivati prijavu, pravnu valjanost pojedine isprave, niti ispravnost podataka koji su u njima sadržani. Dužnost je registarskog tijela prilikom prve

---

vjerovnik ispravno obavijestio pretraživača registra da je u pitanju stvar opterećena osiguranjem tražbina, pretraživač registra ne može steći vlasnička prava na predmetu osiguranja slobodna od tereta u korist vjerovnika, čak i ako bi to inače bilo moguće po načelima *bona fides* stjecatelja (IX-3:321). S druge strane, ako registrirani vjerovnik pogrešno obavijesti pretraživača registra da je u pitanju neopterećena stvar, pretraživač registra može, u roku od 3 mjeseca, steći vlasnička prava na predmetu osiguranja bez ikakvih tereta u korist vjerovnika, na temelju pravila o poštenom stjecatelju, unatoč upisu u registar osiguranja tražbina. Ako registrirani vjerovnik pogrešno obavijesti pretraživača registra da je u pitanju stvar opterećena osiguranjem tražbine, pretraživač registra ipak stječe osiguranje tražbine na stvari davatelja osiguranja. Kada registrirani vjerovnik ne ispuni svoju obvezu, u pogledu davanja i točnosti informacije ili nepravilno odgovori da je osiguranje tražbine preneseno, pretraživač registra tretira se kao da mu je registrirani vjerovnik dao podatak da je u pitanju neopterećena stvar. Ovo pravilo primjenjuje se i u slučaju kad registrirani vjerovnik kasni s obvezom davanja potrebne informacije, a vlasnička su prava stvorena ili stečena u korist tražitelja informacije prije nego li je registrirani vjerovnik odgovorio na postavljeni upit. Zahtjev za informacijom i odgovor moraju biti u tekstualnom obliku, a mogu se razmjenjivati putem elektroničkih sredstava komunikacije unutar registra. Trajanje upisa ograničeno je na rok od 5 godina, uz mogućnost produžavanja na daljnji period od 5 godina. Produljenje upisa vrši se izjavom samog registriranog vjerovnika. (IX-3:325 i 3:326). Brisanje samog upisa može obaviti registrirani vjerovnik u svakom trenutku. Ako se osiguranje tražbine prenosi, ono ostaje na snazi na temelju izvornog upisa. Vlasništvo predmeta osiguranja može se prenositi u skladu s postojećim ugovorom o osiguranju tražbine bez novog unosa u registar. Troškove upisa u registar, troškove postavljanja upita i odgovora snosi stranka koja ih uzrokuje. Osiguranja tražbina stvorena prije uspostave Europskog registra osiguranja tražbina ne trebaju se upisati u registar, kako bi i dalje ostala na snazi. Vidi: *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR), Interim Outline Edition, Prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group) Based in part on a revised version of the Principles of European Contract Law, Edited by Christian von Bar, Eric Clive and Hans Schulte-Nölke and Hugh Beale, Johnny Herre, Jérôme Huet, Matthias Storme, Stephen Swann, Paul Varul, Anna Veneziano and Fryderyk Zol*, dostupno na: www.sellier.de, stanje od 18. 08. 2014.

⁸³ Vodič UNCITRAL-a, str. 151.

⁸⁴ U pogledu brodova i zrakoplova, Hrvatska prihvaća registarski sustav u kojem se registrira naslov stjecanja vlasništva, tereta i ostalih transakcija (*title registration system*). Stoga registar daje vanjsku vidljivost pravnog stanja mjerodavnog za pravni promet tih vrijednih pokretnina. Vidi: *Ibid*.

registracije dodijeliti jedinstveni registarski broj te indeksiranjem ili na drugi način osigurati povezivanje početne obavijesti i kasnijih promjena i time dostupnost pretraživačima registra. Stoga nema potrebe za provođenjem registracije temeljem isprava o osiguranjima tražbina koje se podnose registarskom tijelu i upravo u tome leži osnovna ideja koncepta – omogućavanje upisa u registar bez dodatnih formalnosti.

Koncept registracije kao obavijesti moguće je u sustavima u kojima osiguranje tražbine nastaje sklapanjem sporazuma koji ispunjava minimalne formalnosti, kao što su pisani oblik i dokaz da je davatelj osiguranja dao suglasnost za zalaganje stvari (preporuka 13. – 15. vodiča UNCITRAL-a). Registracija je samo uvjet za djelovanje *erga omnes* (preporuka 32. vodiča UNCITRAL-a). Ona nije dokaz da osiguranje tražbina doista i postoji, već upozorenje pretraživačima registra na moguće postojanje osiguranja tražbina na opisanj imovini.^{85 86}

Hrvatsko je pravo na vrhu ljestvice u pogledu formalnosti koje se zahtijevaju u vezi s nastankom bezposjedovnih osiguranja tražbina.⁸⁷ Stoga je i postupak

⁸⁵ *General Assembly, A/CN.9/WG.VI/WP.46, Draft Security Rights Registry Guide, Note by the Secretariat*, str. 19., dostupno na: http://www.uncitral.org/uncitral/commission/working_groups/6Security_Interests.html, stanje od 18. 08. 2014.

⁸⁶ Zagovornici liberalnog sustava registracije ističu da prema tradicionalnom pristupu registraciju obavljaju službenici registra. Prijedlog za upis podnosi se na obrascu kojem treba biti priložena potrebna dokumentacija. Prema suvremenom shvaćanju, takvi sustavi su neekonomični, kako u pogledu potrebnog osoblja, tako i u pogledu osobe koja snosi rizik netočne informacije sadržane u registru. Naime, u takvom sustavu rizik snosi pretraživač registra koji se oslanja na netočnu informaciju sadržanu u registru, dok je osigurani vjerovnik koji je uzrokovao pogrešku siguran. U jednostavnim sustavima koji omogućavaju strankama jednostavnu registraciju, stranke snose rizik od bilo kakve pogreške ili propusta. Tako npr. ako je u registriranoj obavijesti izostavljen pojedini predmet osiguranja, osiguranje tražbine ne bi bilo na snazi u odnosu na tu stavku, ali ostaje na snazi u pogledu ostalih predmeta osiguranja koji su ispravno navedeni. Sustav koji sadrži samo osnovne informacije o osiguranju tražbine, pretraživačima registra ne može dati sve potrebne informacije. Stoga će pretraživač registra koji želi više informacija morati od dužnika ili osiguranog vjerovnika zatražiti potrebne informacije. U praksi samo manji broj pretraživača želi dodatne informacije. Naime, većini pretraživača bitno je informirati se jesu li prvi u redu prvenstva. Samo oni pretraživači koji pristaju biti vjerovnici kasnijeg reda prvenstva trebaju dodatne informacije. S obzirom na to da dug s vremenom varira, takvi pretraživači će se morati obratiti dužniku ili osiguranom vjerovniku. U većini slučajeva, dužnik koji želi nove kreditne ponude, bit će spreman pružiti potrebne informacije. Međutim, pouzdanje informacije može pružiti osigurani vjerovnik, zbog čega po uzoru na § 9-210 UCC-a, osigurani vjerovnik u roku od 14 dana od dana postavljanja zahtjeva mora trećoj osobi dostaviti tražene dodatne informacije. Cilj takvog sustava jest osigurati brzo i jeftino registriranje time što se registracija u cijelosti obavlja elektronički i dopušta ugovornim strankama da se registriraju *online*. Sam sustav zahtijeva minimalno održavanje. Registracija nema konstitutivni učinak, zbog čega obavijest može biti registrirana prije i poslije sklapanja ugovora o osiguranju tražbine. Nasuprot tome, kad registracija ima konstitutivni učinak, ona se može provesti samo nakon sklapanja ugovora o osiguranju tražbine. *Beale, Hugh, Secured transactions, Juridica International, 2008, XIV, str. 101.-102.*

⁸⁷ Od dana početka primjene ZU-a dobrovoljno sudsko i javnobilježničko osiguranje založnim pravom na pokretninama i pravima upisuju se u Upisnik s konstitutivnim učinkom na temelju odgovarajuće pravne osnove (čl. 17., st. 1., čl. 41., st. 1. ZU-a; čl. 300., čl. 303., st. 1. i čl. 307., st. 1. OZ-a). Upis sudskog i javnobilježničkog osiguranja tražbine prijenosom prava vlasništva na stvari ili prijenosom prava odnosno prijenosom dionica, udjela ili poslovnog udjela (fiducijarno osiguranje) u Upisnik, također ima konstitutivni pravni učinak (čl. 18., st. 1. i čl. 43., st. 4. ZU-a; čl. 313., st. 2. i 3., čl. 326. i 327. OZ-a) od dana početka primjene ZU-a. Hipoteka na pokretnini, na temelju založnog ugovora sklopljenog u obliku solemnizirane privatne isprave koja se ne upisuje u neku drugu javnu knjigu, upisuje se u Upisnik s konstitutivnim učinkom. Prethodne mjere upisom založnog prava na pokretnim stvarima i novčanim tražbinama protivnika osiguranja stječu se upisom u Upisnik (čl. 335., st. 1., t. 2. i st. 3. OZ-a u svezi s odredbom čl. 300., t. 3. i 4. OZ-a). Stoga upis u Upisnik ima konstitutivni pravni učinak. U Upisnik

upisa u Upisnik strogo formalan postupak. Time hrvatski registarski sustav pripada u *document registration system for security rights*. Dakle, u sustav koji vodič UNCITRAL-a ne preporuča državama. Za uvođenje *concept of notice registration*, Republika Hrvatska bi morala odustati od pravila da je ugovor o osiguranju tražbine pravni temelj tj. naslov stjecanja – *titulus adquirendi*, a način stjecanja – *modus adquirendi* upis osiguranja u Upisnik.

Međutim, u prilog formalističkih sustava za istaknuti je da takvi sustavi nedvojbeno pružaju veću razinu pravne osiguranosti jer daju podatak o postojanju ili barem vjerojatnom postojanju osiguranja tražbine. S druge pak strane, liberalni sustav predstavlja samo upozorenje pretraživačima registra na moguće postojanje osiguranja tražbina na opisanoj imovini. Također, registracija prije sklapanja ugovora o osiguranju tražbine otvara mogućnost manje pouzdanosti registra kao izvora informacija, jer pretraživač ne može biti siguran odnosi li se određena registrirana obavijest na realizirani ugovor o bezposjedovnom osiguranju tražbine ili na ugovor koji je predviđen, ali nikad nije materijaliziran.⁸⁸ Nadalje, sustavi u kojima stranke obavljaju registraciju pružaju mogućnost prijevarnih registracija (*bogus filings*).⁸⁹

U odnosu na primjedbu da su formalistički sustavi skuplji i sporiji, za istaknuti je pozitivan primjer RH. U hrvatskom pravnom sustavu registar je centralan, uspostavljen za cijelo područje RH, elektronički, javan, a vodi ga Služba upisa u FINA-i (čl. 2. i 3. ZU-a). FINA je na osnovi ZU-a određena kao upisničko mjesto, što joj osigurava središnje registarsko mjesto u RH. Naime, FINA, osim Upisnika vodi i druge registre – Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata, građana, RH, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te računa obveznika dostave podataka u Jedinstveni registar računa – Hrvatske narodne banke, stambenih štedionica i kreditnih unija (čl. 22., st. 1. – 3. Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima),⁹⁰ Registar godišnjih financijskih izvještaja, Registar koncesija i Očevidnik redoslijeda osnova za plaćanje (čl. 6. ZPONS-a). Uspostavom registara i kvalitetnom obradom podataka iz registara, FINA postaje Središnji informacijski sustav za potrebe gospodarstva i javnosti te

---

se upisuju i prisilna sudska založna prava stečena u postupku ovrhe ili osiguranja. Upis je deklaratoran i ima publicitetnu funkciju – čl. 16., st. 1. i 3. ZU-a, čl. 6., st. 1., t. 1. ZU-a), izuzev upisa osiguranja prethodnim mjerama upisom založnog prava (čl. 335., st. 1., t. 2. i st. 3. OZ-a). Upis mjere zabrane otuđenja i/ili opterećenja također je deklaratornog učinka prema svim trećima (čl. 19. ZU-a), jer pravni učinak mjere zabrane otuđenja i/ili opterećenja u odnosu na protivnika osiguranja nastupa dostavom sudskog rješenja kojim je određena mjera zabrane otuđenja i/ili opterećenja. Pridržaj prava vlasništva, ako je njegovo trajanje duže od jedne godine, upisuje se u upisnik s deklarativnim učinkom (čl. 6., st. 1., t. 7. ZU-a u svezi s čl. 18. ZU-a). Kad su predmet upisa sudska i javnobilježnička osiguranja tražbina nastala prije početka primjene ZU-a, upis je deklaratoran, jer su u tom slučaju isključene od primjene odredbe o stjecanju navedenih prava upisom. Upis se obavlja na temelju kvalificiranih isprava – sudske odluke, javnobilježničke isprave (čl. 24., st. 1. ZU-a).

⁸⁸ McCormack, Gerard, UNCITRAL, *Security Rights and the globalisation of the US Article 9*, 2010., str. 8, dostupno na: http://works.bepress.com/gerard_mccormack/2, stanje od 18. 08. 2014.

⁸⁹ O problemu prijevarnih registracija u američkom pravu vidi: Ernst, *op. cit.* (bilj. 38.), str. 425.-426.

⁹⁰ Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (*Narodne novine*, br. 91/10, 112/12), dalje: ZPONS.

za potrebe državnih tijela i institucija.⁹¹ Istovremeno se takvim ustrojem pridonosi ekonomičnosti registarskog sustava. Brzini postupanja pridonose odredbe o odlučivanju na temelju kvalificiranih isprava, obvezi odlučivanja o prijedlogu u roku od 8 dana i reduciranoj mogućnosti ulaganja pravnih lijekova.

Međutim, u svrhu poboljšanja postojećeg uređenja, a time i postizanja veće pravne sigurnosti, potrebno je *de lege ferenda* provesti odgovarajuće zakonodavne intervencije.

Prekluzivni rok od tri dana za ispravak/dopunu prijedloga/dostavu isprava (čl. 39., st. 1. Pravilnika) potrebno je *in favorem* predlagatelja upisa odrediti u trajanju od najmanje 8 dana za postupke pokrenute na prijedlog i po službenoj dužnosti.

S obzirom na granice u kojima Služba upisa odnosno sud ispituje osnovanost prijedloga, trebalo bi propisati da su razlozi za prigovor i žalbu protiv rješenja suda donesenog u povodu prigovora pogrešna primjena materijalnog prava i bitne povrede odredaba ZU-a. Također, bilo bi potrebno odrediti da o brisanju upisa Služba upisa odlučuje zaključkom protiv kojega se može izjaviti prigovor.

Kako su u literaturi iskazane dvojbe oko početka tijeka roka za brisovnu tužbu i roka za podnošenje brisovne tužbe od strane trećih osoba, navedeni problem valja prevladati odgovarajućom zakonodavnom intervencijom – izričitim uređenjem rokova i tijeka rokova za podnošenje brisovne tužbe. Problem prilaganja isprava ili drugih dokaza (ugovor, račun i sl.) o vlasništvu ili pravu ovlaštenika za upis na pokretnini ili pravu za koje se ne vodi javna knjiga/evidencija (čl. 24., st. 3. ZU-a i čl. 35., t. 3. Pravilnika) prijedlogu za upis, postupno će trebati prevladati u praksi.

PROCEDURE FOR ENTRY IN THE REGISTER OF COURT AND NOTARY PUBLIC SECURITY OF CLAIMS ON MOVABLE PROPERTY AND RIGHTS

The paper elaborates and offers a critical review of procedure for entry in the register of court and notary public security of claims on movable property and rights. After a general introductory description of the procedure for entry in the register, the authors cited the legal sources of this specific legal matter. He synthetically presents the basic principles of this institute. They pays special attention to the part in the procedure for entry in the register. The procedure in the narrower sense is presented according to its basic stages: institution of the procedure, examination of the procedural and material requirements for rendering a ruling on an application for entry, kinds of rulings and legal remedies. The authors especially considers the existing regulation in comparison with the recommendations of the UNCITRAL Legislative Guide on Secured Transactions and UNCITRAL Guide on the Implementation of a Security Rights Registry (UNCITRAL guides) and makes proposals for their improvement *de lege ferenda*.

Key words: *security interest, register, procedure, UNCITRAL guide*

---

⁹¹ Mičetić, *op. cit.* (bilj. 40.), str. 64.-65.